Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 234 | Ljubljana, torek 13. oktobra 1942-XX | Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo pa Lir 22.80.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Nuove gravi perdite dell'aviazione nemica

Moderata attività sul fronte egiziano — Un sommergibile nemico affondato nel Mediterraneo centrale

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 12 ottobre 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 869:

Moderata attività di artiglierie e di elementi esploranti sul fronte d'Egitto.

Quattro velivoli nemici venivano distrutti da batterie contraeree di unità terrestri, tre altri in combattimento da cacciatori germanici.

Bombardieri dell'Asse in quota ed in picchiata hanno attaccato nella giornata di ieri e nella scorsa notte gli aeroporti di Malta, succedendosi in ripetute ondate sugli obiettivi.

La caccia di scorta ha impegnato vittoriosi duelli con le forze aeree della difesa avversaria: sei apparecchi sono stati abbattuti dagli aviatori tedeschi e nove dai cacciatori italiani che ne mitragliavano efficacemente molti altri. Tre nostri velivoli non sono rientrati alla base.

Un nostro sommergibile al comando del tenente di vascello Raoul Galletti ha silurato e affondato nel Mediterraneo centrale un sommergibile nemico.

Nove hude izgube sovražnega letalstva

Zmerno delovanje na egiptskem bojišču — Sovražna podmornica potopljena v srednjem Sredozemlju

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 12. oktobra naslednje 869. vojno poročilo:

Zmerno delovanje topništva in izvidniških elementov na egiptskem bojišču.

Štiri sovražna letala so uničile protiletalske baterije kopnih edinic, tri nadaljnja pa nemški lovci v spopadu.

Bombniki osi za bombardiranje iz višine in strmoglavna letala so včeraj podnevi in ponoči napadli letališče na Malti, sledeč si v ponovnih valovih nad cilji.

Lovci v spremstvu so se spopadli v zmagovitih dvobojih z letalskimi silami sovražne obrambe. Šest letal so sestrelili nemški letalci, 9 pa italijanski lovci, ki so uspešno obstreljevali s strojnicami mnoga druga sovražna letala. Tri naša letala se niso vrnila na oporišče.

Naša podmornica pod poveljstvom fregatnega poročnika Raoula Gallettija je torpedirala in potopila v srednjem Sredozemlju sovražno podmornico.

Zmagoviti piloti

V zmagovitih letalskih borbah v Egiptu, ki jih omenja vojno poročilo št. 867 z številčno močnejšimi sovražnimi skupinami, so se posebno izkazali naslednji piloti: major Filippi Luigi, kapitan Ruspoli Carlo, poročnik Annoni Emanuele, poročnik Frigerio Jacopo, poročnik Gianella Luigi, poročnik Reiner Giulio in marešalo Ferrugli Leonardo.

Junaštvo mladega pilota

Z vojnega področja, 12. okt. s. Eden izmed posebnih poročevalcev agencije Stefani javlja iz severne Afrike:

V enem izmed sijajnih letalskih podjetij, ki se je zaključilo s sestrelom dveh sovražnih letal, je bil včeraj na egiptski fronti glavni junak mlad pilot nekega našega lovskega letala.

Vzdignil se je v zrak, da preizkusi motor letala, dosegel veliko višino ter je letel nekoliko časa, ko je nenadoma zagledal pod seboj tri sovražna letala. Bile so tri letalske torpedovke izvidnice tipa »Albecore«. Ker je motor vse do tega trenutka odlično deloval, se je pilot brez obotavljanja strmoglavil na nepričakovani plen. V kratkem času sta se zrušili dve izmed treh letal in se raztreščili na zemlji. Tretjemu pa se je na stroške sestreljenih tovarišev posrečilo uiti. Naš lovec je kmalu nato pristal na svojem izhodišču popolnoma nepoškodovan in z letalom v najlepšem redu. Dejal je, da ni mogel imeti boljšega kolavdacijskega poleta za svoj motor.

K uspehu podmornice poveljnika Guida Saccarda

Berlin, 12. okt. s. Novo zmagovito podjetje italijanskega podmorniškega orožja pri britanski trgovski mornarici je v tukajšnjih listih naletelo na komentarje polne občudovanja. Današnji listi govore obširno o dogodku in prikazujejo vse njegov pomen. »Völkischer Beobachter« podčrtava najprej, da je sledila nova zmaga italijanskega podmorniškega orožja potopitvi velike severnoameriške oklopnice tipa »Mississipi«, nakar pripominja: Ako se upoštevajo velike izgube sovražnih brodovij, zlasti izgube trgovskega brodovja velike tonaže, in ako se nadalje upošteva, kako redke so že postale ladje tega tipa na Oceanu si lahko predstavljamo odločilno važnost novega uspeha, ki so ga dosegli Italijani. V teh smelih pomorskih podjetjih se znova kažejo borbeni duh in mornariške sposobnosti Ducejevih posadk. Zmage italijanskih podmornic na Atlantiku občutno povečavajo resnost položaja v škodo Angležev in Američanov, zlasti po razširjenju operacijskega področja nemških podmornic, ki obsega sedaj tudi vode skrajne južne afriške točke. Vodstvo pomorske vojne sil trojnega pakta se razvija v idealnem sodelovanju in ograža v vedno večjem obsegu veliko področje življenjskih pomorskih poti sovražne koalicije. Delovanje Italijanov na južnem Atlantiku, pojav japonskih podmornic na istem morju in navzočnost nemških podmornic vse tja do Indijskega oceana so že vključili v operacijsko pomorsko področje ves afriški kontinent, tako da na vseh oceanih sveta ni danes več poti, po kateri bi mogli Angleži, tako imenovani gospodarji morja, pluti s svojimi parniki brez nevarnih tveganj.

Odmev angleškega barbarstva na Finskem

Helsinki, 11. okt. s. Vest o krutostih angleškega napada na sanitarne naprave divizije »Folgore« in vest o ukazu angleškega poveljništva v Egiptu, da je treba postreliti vse vojake v bunkarjih, sta zbudili največje ogorčenje v vseh finskih krogih. Listi poudarjajo, da je ta vojna v pravi luči prikazala krute sisteme, ki jih uporabljajo Angleži v vojni.

Proslava dvajsetletnice pohoda na Rim

Odredba tajnika Stranke o programu proslave

Rim, 11. okt. s. Odredbeni list PNF javlja:

Dne 25. oktobra XX. bodo v vseh pokrajinah od nacionalnega direktorija in zveznih tajnikov določeni tovariši proslavili na javnih trgih zgodovinsko obletnico. Dne 28. oktobra XX. ob 9. uri bodo oddelki milice, skvadristov in mladeničev GILa s sedeža Littoria ponesli prapore stranke, ki bodo ob 10. uri razobešeni na balkonu Beneške palače, kjer bodo ostali do 18. ure dne 29. oktobra. V Beneški palači bodo stražili od 10. do 18 ure Ducejevi muškatirji. Ob 10.30 bo zopet otvorjena Razstava revolucije, ki bo postala stalna razstava Fašizma, ob navzočnosti kvadrumvira revolucije, članov Velikega fašističnega sveta, Vlade nacionalnega direktorija PNF, zastopstva sansepolkristov, oddelkov invalidov in ranjencev izza Revolucije, skvadristov, ki so se udeležili pohoda na Rim, bojevniških združenj in oddelkov Vojske, Milice, GUFa in GILa.

Otvorjene bodo nove razstavne dvorane, posvečene a) protimasonski borbi, b) protižidovskemu boju in c) sedanji vojni. V okviru razstave bo ustanovljeno središče za zgodovinsko proučevanje Fašizma, kamor se bodo stekali vsi dokumenti, spisi in publikacije tako da bo ustvarjeno stalno posvetovalno središče za proučujoče zgodovine Fašizma.

Zjutraj bodo položeni lovorjevi venci na svetišče padlih v sedežu Littorie, na žaro padlih Fašistov v Campidogliu, v votivni kapeli v Veranu in v svetišču Milice. Ob 12 uri bo tajnik Stranke, ki ga bosta spremljala nacionalni direktorij in skupina sirot padlih za Revolucijo, izročil Duceiu v Beneški palači izkaznico št. 1. Stranke, obnovljeno za leto XXI. ter mu bo poročal o stanju sil Stranke in pripadajočih organizacij z dnem 28. oktobra XX. V vsej Italiji se bodo zastopstva organizacij, ki predstavljajo sile režima, udeležila spominske božje službe za padle v Revoluciji in za Domovino.

Ob 12. uri bodo zvezni tajniki ob spremstvu članov zveznega direktorija in krajevnega Fašija, predsednikov bojevniških združenj in poveljnikov oddelkov Vojske, zveznega podpoveljnika in šefa glavnega stana GILa ter zastopstva skvadristov, invalidov in bojevnikov prinesli z vojašnice po činu najvišjemu vojaškemu zastopniku pozdrav, ki ga Črne srajce s ponosom naslavljajo Oboroženim silam, ki se ob zori tretjega desetletja Revolucije hrabro bore na vseh frontah. V svetiščih padlih za Revolucijo pri federacijah Fašijev, se bo menjevala straža oddelkov invalidov in ranjencev za revolucijo, skvadristov in Fašistov pred Pohodom, Oborožene sile, Milice, GUFa in GILa.

Dne 2. oktobra XXI. bo raport nacionalnega narodnega sveta PNF, zveznih podpoveljnikov GILa, zaupnic ženskih Fašijev, predsednikov pokrajinskih bojevniških združenj, tajnikov pokrajinskih zvez fašističnih sindikatov, industrije in poljedelstva ter hierarhov rimskega Fašija. Navzoči bodo člani Velikega fašističnega sveta in Vlade.

Sedeži organizacij Stranke in javna poslopja bodo izobesili zastave dne 28. oktobra. Za člane PNF in člane organizacij režima je predpisana običajna uniforma.

To je odredba tajnika Stranke. — Podpisan Aldo Vidussoni.

Obnovite naročnino!

Uničenje sovjetskih čet pred Tuapsejem

400 sovjetskih postojank zavzetih — Tudi v Stalingradu je bila uničena skupina sovražnikovih čet

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 12. okt. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovražnikove sile, ki so bile obkoljene na cesti proti Tuapseju, so bile uničene. V hudih borbah po gorah je bil tako razbit velik del ene sovjetske gardne divizije, kakor tudi deli gorske strelske divizije ter razen tega zavzetih nad 400 postojank, pripeljanih veliko število ujetnikov in zaplenjenega mnogo orožja. Očiščenje zadnjih gnezd, v katerih sovražnik še nudi odpor, je na tem pragozdu podobnem ozemlju še v teku. Južno od Tereka so se izjalovili protinapadi sovražnika z visokimi izgubami.

V Stalingradu je bila popolnoma uničena sovražnikova skupina sil. Topništvo je potopilo večjo ladjo na Volgi. Letalske sile so nadaljevale uničevanje važnih železniških prog vzhodno od Volge.

Na fronti ob Donu so zavrnile zavezniške čete več krajevnih napadov in poskusov prekoračenja reke.

V srednjem in severnem odseku fronte je bilo pri krajevnih akcijah izvidniških in napadalnih oddelkov uničenih mnogo bunkerjev z njihovimi posadkami vred.

Zapadno od Petrograda je bil vržen preko reke nazaj zadnji ostanek sovjetskih sil, ki so tjakaj prodrle.

Oddelki nemških bojnih letal so bombardirali letalska oporišča na otoku in trdnjavi Malti. Opaženi so bili veliki požari in razčlenjanja. V letalskih bojih nad otokom so nemški lovci sestrelili tri angleške lovce, dva nadaljnja pa od posadke bojnih letal.

Nemške ugotovitve o položaju na vzhodu

Berlin, 12. okt. Medtem ko se na velikem delu srednjega in severnega bojišča na vzhodu razvijajo operacije, ki naj bi naglo izboljšale in utrdile nemške postojanke ter uravnale bojno črto spričo bližnjega zimskega zastoja, se tudi na južnem področju — z izjemo kavkaškega bojišča — položaj začenja stabilizirati.

Stalingrad, kakor so v zadnjem času Nemci ponovno poudarili, je v bistvu že premagan problem; odpor sovjetskih vojakov bo tako rekoč avtomatsko likvidiran z ognjem težkega topništva. Kakor koli, lahko torej rečemo, je že bil dosežen strateški cilj bojev na tem odseku. Položaj na vzhodnem bojišču kaže v svoji celoti že sedaj jasno sliko, ki navaja nemške opazovalce, da prikazujejo uspeh letošnjih operacij na tem bojišču. Glavni činitelj, na katerega pri tem opozarjajo, je usodna vojaška in gospodarska oslabitev Sovjetske zveze.

Po informacijah vojaških oblasti poudarja na primer vojaški sodelavec lista »Mittag«, da se v rdeči vojski pojavlja izredno pomanjkanje oficirjev, ki bi imeli vsaj približno potrebne pogoje. Razen tega je bilo mogoče ugotoviti, da je za manipuliranje s specialnim orožjem premalo izvežbanega osebja. Pisec opozarja nadalje tudi na psihološki element. Nobenega dvoma ni, da je sovjetska morala zelo oslabljena spričo nepretrgane verige samih porazov, njena odporna sposobnost prav gotovo ne more biti neomejena in nekega dne, slej ali prej, bomo priče popolnega in dokončnega zrušenja vseh moralnih energij sovražnika.

Ne da bi mogli že danes govoriti o zaključitvi vojevanja v l. 1942, so njegovi uspehi, kakor piše »Mitag«, povsem jasni in nad vse zadovoljivi. Nemško vrhovno poveljništvo, ki je namenoma omejilo svoje cilje samo na en odsek, je izredno zadelo vojaško, gospodarsko in tudi moralno silo boljševizma.

V zvezi s tem zasluži posebno pozornost Stalinova ukinitev političnih komisarjev v vojski. Stalin skuša to prikazati kot nekakšno pohvalo rdečim poveljnikom, ki so z dosedanjim delom pokazali, da so stoodstotno vdani režimu. V Berlinu pa smatrajo za zelo značilno povezanost med tem dogodkom in sedanjo krizo Sovjetske zveze; med obojim vidijo tesnejše vzročno odvisnost. Stalin je napravil s tem poslednji poskus, da bi galvaniziral duha vojske, kateri sedaj zaupa, da brani ne toliko revolucijonarni boljševizem kolikor domovinski ideal. Nadalje domnevajo v Berlinu, da se je Kremelj zatekel k temu izhodu zaradi strašnih vrzeli, ki so se pojavile v oficirskem zboru, pa je zato vključil v vojsko z izključno vojaškimi nalogami več deset tisoč političnih komisarjev, ki spričo svojih poslov prav gotovo razpolagajo s precejšnjo vojaško izurjenostjo, saj so se v stalem že doslej mešali v povsem vojaške posle.

V Berlinu smatrajo, da se po vsem tem lahko brez nadaljnjega zaključuje, da pomeni ukinitev političnih komisarjev odpravo sistema sile nasproti borečim se četam. Znamenita pištola, naperjena proti onim četam, ki se niso hotele boriti z vso vnemo, je bila zamenjana že pred tedni s posebnimi bataljoni, katerih naloga je bila, kakor se je glasila uradna sovjetska utemeljitev, da služijo za krvnike bojazljivcev in izdajalcev.

Zanimiv pregled položaja tik pred novo zimo objavlja najnovejša številka tednika »Das Reich«, ki v odgovor na tezo sovražne propagande o »novi nemški tezi« postavlja naslednje ugotovitve:

Anglosasi zatrjujejo, da si je letošnja nemška ofenziva postavila neprimerno obsežnejše cilje, kakor so bili uresničeni. Baje naj bi bil prav neuspeh tega načrta dovedel nemško strategijo do tega, da je proglasila povsem obrambni program za bodoče. Tudi če bi bilo res tako, pripomnja »Das Reich«, bi sovražniki vseeno izgubili vojno. V tem je namreč bistvena razlika med jesenjo 1942 in jesenjo 1917. Nemčiji danes ni treba poraziti svojih sovražnikov na bojiščih, ako noče tvegati svojega poraza. Ona se je polastila čudovitih postojank, pa morajo zato sedaj drugi napadati in se polastiti teh postojank, ako si hočejo sploh ustvariti vsaj upanje v zmago. Dogodki pa so pokazali, da je materialno tako rekoč nemogoče pregnati Nemčijo z njenih postojank na vzhodu in zapadu. Kdaj mislijo Anglosasi, da bodo lahko izvršili svoj »veliki udar« proti celini? Kadar, tako sami odgovarjajo, bomo dovolj močni. Pri tem pa pozabljajo, da pomeni sleherni dan, ki mine, ojačenje nemške vojne sile v najmanj enakem, če ne večjem ritmu. Anglosasom bo morda žal, da so opustili ugodno priliko, ki jim jo je nudilo vojevanje na vzhodu. V teh dveh letih, ko je bila Nemčija zares zaposlena z večjim delom svojih oboroženih sil na vzhodu, so Angleži spali ali skoro spali. Seveda, zaključuje list, pot, ki je pred nami, je še dolga in težka. Velike napore bosta morala še prenesti tako notranja kakor boreča se fronta, preden se bo končni cilj pokazal na obzorju. Tudi bližnja zima ne bo lahka, toda odločilnega pomena je le to, da je bila glavna preizkušnja prestana. (Il Piccolo.)

Boji madžarskih čet ob Donu

Budimpešta, 10. okt. s. Doznava se, da so bili v odseku Dona, ki ga drže madžarske čete, odbiti krajevni napadi sovražnika. Oddelki madžarske pehote so ob podpori topništva napadli in zavzeli nekaj sprednjih postojank sovražnika, kateremu so zadali hude izgube. Madžari so ujeli številne sovjetske vojake. Madžarska letala so učinkovito bombardirala zbirališča čet, motornih vozil in važno železniško križišče.

Danski prostovoljci na vzhodu

Kodanj, 12. okt. s. Zbor danskih prostovoljcev, ki je prebil štiri tedne dopusta na Danskem, se bo jutri vrnil na rusko bojišče.

Ogromne anglošaške izgube na morju

Samo v enem tednu 178.000 ton trgovskega brodovja potopljenih

Berlin, 12. okt. d. Iz uradnega vira javljajo, da so nemške pomorske sile v preteklem tednu potopile 178.500 br. reg. ton sovražnikovega trgovskega ladjevja, 167.000 ton so potopile nemške podmornice, 11.500 ton pa nemški brzi čolni.

Berlin, 12. okt. d. Nemški mornariški ekspert admiral Pfeiffer naglaša v svojem tedenskem poročilu o pomorskih operacijah, da se je delovanje osnih pomorskih sil proti sovražnikovemu ladjevju razširilo na vsa svetovna morja in da čim dalje bolj ograža sovražnikovo plovbo na pomorskih progah, ki so za nasprotnike sil osi življenjskega pomena. Pomanjkanje trgovinske tonaže postaja v sovražnem taboru od dneva do dneva večje in tudi posledice velikih izgub sovražnik ne more prikrivati v svojih najpotrebnejših operacijah. Tako naglaša nemški mornariški strokovnjak, da ravno pomanjkanje trgovskega brodovja anglosaškim silam onemogoča vsakršno večjo pobudo na kateremkoli vojnem področju.

Kot značilen pojav za obupno pomanjkanje transportnega brodovja navaja nemški mornariški strokovnjak tudi položaj Brazilije. Vsa prizadevanja voditeljev Brazilije, ki streme za tem, da bi se kakorkoli povečali vojni napori Brazilije v korist Zedinjenim državam, so se doslej izjalovili zgolj zaradi pomanjkanja transportnega brodovja. Sličen je tudi položaj vseh drugih srednjeameriških republik, ki so na papirju v vojni ob strani Zedinjenih držav, ki pa svoji zaveznici praktično ne morejo priskočiti na pomoč s svojimi sredstvi.

Od povsod se množe vesti o novih akcijah osnih pomorskih sil proti sovražnikovim pomorskim transportom. V Sredozemlju je italijanska torpedovka potopila sovražno podmornico. V severni Afriki so si sledili hudi napadi nemškega in italijanskega letalstva na doke in pristaniške naprave v Aleksandriji. Na Volgi je nemško topništvo potopilo 2 sovjetski topničarki. Tako tudi drugo orožje osnih sil po svoje učinkovito prispeva k uničevanju sovražnikovih plovnih sredstev.

Nemški mornariški strokovnjak navaja nato poročilo iz ameriškega vira, ki priznava, da je bilo v vsem lanskem letu zgrajenih samo 15 novih petrolejskih ladij, ki naj bi nadomeščale celotno izgubo sovražnikovega brodovja za prevažanje tekočega goriva, ki obsega doslej 213 ladij. Amerika je morala svoje petrolejske transporte vzdolž obale popolnoma ukiniti in vse še razpoložljive petrolejske ladje pridržati za prekomorske transporte petroleja, kar je imelo v Zedinjenih državah za posledico nenadno veliko pomanjkanje bencina in iz tega izvirajoče težave v vsem gospodarskem ustroju.

Nenadomestljive izgube petrolejskih ladij

Berlin, 10. okt. s. V tukajšnjih vojaških krogih poudarjajo, da se angleško-ameriška tonaža petrolejskih ladij stalno manjša zaradi izredno hudih izgub. Do 12. maja 1942. so Anglosasi izgubili, kakor je bilo svoj čas objavljeno, 3,100.000 ton tega brodovja zaradi delovanja nemških letalsko-pomorskih sil. Po vstopu Amerike v vojno so se izgube petrolejskih ladij še povečale. V prvih štirih mesecih podmorniške vojne proti Ameriki je bilo potopljenih 105 ladij s 864.100 tonami, število pred ameriško obalo, na Karaibskem morju, na Atlantiku, pred zapadno afriško obalo, na Sredozemskem morju in Severnem morju potopljenih ladij se je zvišalo na 320 s skupno 2,400.000 tonami. Tako je sovražnik od maja preteklega leta do oktobra letos skupno izgubil 215 petrolejskih ladij s poldrugim milijonom ton. Od pričetka vojne je sovražnik v celoti izgubil 4,600.000 ton petrolejskih ladij. Ta tonaža predstavlja skoraj dvojno tonažo, ki jo je ameriška mornarica imela v mirnem času. Tudi pretekli mesec je ameriško mornariško ministrstvo objavilo samo nekatera imena potopljenih ladij. V Berlinu so objavili seznam ladij, ki so bile v zadnjem mesecu potopljene. To so »Jack«, »Carnac« (Amerika) 10.600 ton, »Mirlo (Norveška) 7455 ton, »J. A. Moffet« (Amerika) 9274 ton, »Santa Caspar« (Anglija) 12.910 ton, »Arth W. Sewal« (Norveška) 6030 ton, »British Yeomen« (Anglija) 7790 ton, »Vimeira« (Anglija) 5728 ton, »Paul H. Harwood« (Amerika) 6610 ton, »S. J. Sadler« (Amerika) 9630 ton, »Donevania« (Anglija) 7150 ton.

K uničenju ameriškega konvoja

Berlin, 10. okt. s. Iz vojaškega vira se doznava, da se je vrnila na svoje oporišče zopet ena izmed podmornic, ki so sodelovale pri napadu na brzi transport ameriških čet na severnem Atlantiku. Poveljnik te podmornice Walkerlind je poročal, da je dne 25. septembra okrog 16. opazil velik potniški parnik družbe »PAO« (Peninsular and Oriental Stean Navigation Company). Ladje te družbe so znane vsem mornarjem po vsem svetu. Značilni obris parnika s svojimi dimniki ob visokem in dolgem mostu za potnike je ustrezal v podrobnostih značilnostim parnika »Indijski podkralj« (19.627 ton). Dva spremljajoča rušilca sta podmornico napadla z globinskimi bombami, med tem ko se je skušal parnik, ki je plul v južni smeri, izogniti zasedi nemške edinice. Neki drugi nemški podmornici pa je uspelo postaviti se v ugoden položaj in sprožiti torpedo, ki je parnik zadela in ga potopila. Isti poveljnik je povedal, da je naslednjo noč opazil velik požar na oceanu in slišal veliko eksplozijo. Vse obzorje je bilo razsvetljeno. Po uri in kraju, kjer se je to zgodilo, se popolnoma skladajo vesti, ki se nanašajo na potopitev potniškega parnika tipa »Kraljica Pacifika«. Kakor znano, je ta parnik potopila podmornica pod poveljstvom poročnika Hellrigla.

Novi davki v Ameriki

Lizbona, 10. okt. s. Kakor poročajo iz Washingtona, je senat odobril, da se bo pobiral davek kot taksa na zmago v iznosu 5 % od dohodkov vsakega državljana, ki bi presegal 12 dolarjev na teden. Ta obremenitev osebnega davka je največja, ki je bila kdaj naložena Američanom.

INSERIRAJTE V „JUTRU"!

Preosnova hrvatske vlade

Poglavnikov dekret o novi organizaciji vlade

Zagreb, 11. oktobra. s. Z današnjim dekretom je Poglavnik razrešil funkcije naslednje ministre: pravosodnega ministra Mirka Puka, notranjega ministra Artukovića, ministra za vzgojo Ratkovića, ministra za zdravstvo Petriča, ministra za poljedelstvo Dumančića, ministra za industrijo in trgovino Totha, ministra za gozdove Frkovića in ministra za korporacije Susića.

Z istim dekretom so imenovani Artuković za pravosodnega ministra, Mile Starčević, dosedaj šef Kulturnega zavoda, za ministra za vzgojo, inž. Josip Balen, profesor agronomije na univerzi, za ministra za narodno gospodarstvo, dr. Ante Nikšić, bivši veliki župan v Karlovcu, za ministra za notranje zadeve, Mirko Puk pa je bil imenovan za državnega protonotarja v činu ministra.

V novi ministrski sestavi so ministrstva za poljedelstvo, za gozdove in rudnike, za industrijo in trgovino, združena v eno samo ministrstvo za gospodarstvo, ministrstvi za zdravstvo in za korporacije pa prideta v pristojnost notranjega ministrstva.

Obenem je bil objavljen dekret o ustrojstvu hrvatske vlade. Ta sestoji iz predsednika, podpredsednika in ministrov, ki jih imenuje Poglavnik. Ministrov je 8 namesto 14, in sicer: zunanji, obrambni, notranji, pravosodni, finančni, vzgojni, gospodarski in prometni. Odpravljeno je podtajništvo za javna dela ki pride v pristojnost notranjega ministrstva. Državna direkcija za propagando pride v pristojnost ministrstva za vzgojo.

S tem zakonom se ustanavlja tudi državni svet, ki je naravnost odvisen od Poglavnika, z državnim protonotarjem na čelu, ki ima tudi funkcij čuvarja pečatov. Direkcija za javni red in varnost se pretvori v generalno direkcijo v notranjem ministrstvu. Novi zakon o sestavi hrvatske vlade sloni v glavnem na načelu večje ekspeditivnosti in cenejše državne uprave, ki se bolj centralizira.

Zmeda v Braziliji pod washingtonskim varuštvom

Lizbona, 11. okt. s. Po 24 dneh plovbe sta dospela v Rio de Janeiro brazilska parnika »Page« in »Quyaba«. S prvim parnikom so prispeli kr. poslanik Sola, več diplomatskih in konzularnih uradnikov, novinarji in Italijani, skupno 175 oseb, ki jih je ob prihodu sprejel Kr. minister Italije Franzoni z osebjem poslaništva, konzulata in fašija. S parnika so se izkrcali tudi madžarski poslanik v Rio de Janeiru, Mihael Horthy, in 26 madžarskih državljanov. S parnikom »Quyaba« so prišli nemški veleposlanik v Rio de Janeiru, uradniki in nemški državljani, skupno 62 oseb. Po skupnih opisih povratnikov vlada zmeda in neodgovornost v vsej Braziliji, zlasti pa popolno zasužnjenje pod ameriško oblast. Preganjanja Italijanov so bila bolj ali manj silna pod zaščito oblasti. Američani so sami napravili sezname oseb, ki naj se aretirajo, in so pritiskali na oblasti do skrajnosti, da se aretacije v vsakem primeru tudi izvršijo. Italijani, Nemci, Madžari in drugi pripadniki manjšin, ki so prijateljske osi, so morali pretrpeti mnogo, več Italijanov pa je dalo tudi svoje življenje zaradi zvestobe in ljubezni do domovine. Ko so čakali v pristanišču Pernambuca, so povratniki videli, kako je odhajal ameriški konvoj, ki so ga spremljale ameriške bojne ladje. V oporišču poveljuje ameriški admiral in brazilski oficirji ter oblasti seveda izvršujejo na najbolj hlapčevski način njegova povelja. Objestnost in ošabnost Amerike do Brazilije se kaže tudi v tem, da se je Rooseveltov poslanik v Rio de Janeiru javno ponašal z naslovom podkralja, ki si ga je sam dal. Po načrtu se uničuje žilavo in umno delo, katerega so v desetletjih plodnega kulturnega udejstvovanja opravljali Italijani in s tem ojačevali ustanove v državi. Italijanski zavodi, šole, bolnice, banke so bile izročene ali deloma poverjene vodstvu ljudi, ki niso Brazilci. Vodstvo italijanskega liceja v San Paolu je bilo poverjeno ameriškemu Židu. Italijanska govorica je prepovedana, ukrepi proti italijanskim podjetjem so skoraj ohromeli življenje v San Paolu z najhujšo nepopravljivo škodo za celotno gospodarstvo obsežne države. Skupina Italijanov, ki bo v torek nadaljevala pot v Italijo, ima s seboj bronast Dantejev kip kot najvišji simbol italijanstva, ker ga niso hoteli pustiti v deželi, ki se je podvrgla nebrzdanemu plutokratičnemu oblastvu.

Lizbona, 12. okt. d. O novem koraku Zedinjenih držav v smeri proti popolni podreditvi Južne Amerike vojnim interesom Roosevelta javljajo iz New Yorka. Po tem poročilu je Roosevelt imenoval posebno komisijo strokovnjakov, ki bo odpotovala v Brazilijo z namenom, da pripravi zgraditev samostojne industrije aluminija v Braziliji. Aluminij je surovina, ki jo vojni industriji Zedinjenih držav danes silno primanjkuje, in Brazilija, katere vlada se odlikuje v absolutni pokorščini do Washingtona, bo morala s svojimi viri in delovno silo prispevati k vojnim naporom Zedinjenih držav

Protest argentinskega veleposlanika v Washingtonu

Buenos Aires, 12. okt. s. Oficiozna nota obvešča, da je argentinski veleposlanik v Washingtonu Espi osebno izrekel Sumnerju Wellesu obžalovanje argentinske vlade zaradi njegovih nesmiselnih obtožb. Ko ga je veleposlnaik Espi pozval, naj pove za konkretna dejanja, ki so izzvala njegove izjave proti Argetini, se je Sumner Welles omejil na molk s pripombo, da gre za zadeve vojaškega značaja. Veleposlanik je nato ponovno izrazil nezadovoljstvo argentinskih uradnih krogov in argentinskega javnega mnenja spričo obdolžitev, ki niso točneje pojasnjena in ki so brez dokazov.

Čilski predsednik odgodil potovanje v Washington

Buenos Aires, 12. okt. s. Poročajo, da je predsednik čilske republike Rios odložil svoje potovanje v Washington.

V Čungkingu zahtevajo pomoč zase

Roosevelt pred težavno izbiro, ali naj pomaga Stalinu ali Čangkajšku

Šanghaj, 12. okt. d. Iz Čungkinga se je v zvezi z zadnjim obiskom posebnega Rooseveltovega odposlanca Wendella Willkieja dodatno zvedelo, da je bila Willkieju izročena tudi posebna spomenica »kitajsko-ameriškega zavoda«, naslovljena na predsednika Roosevelta. V tej spomenici zahteva »kitajsko-ameriški zavod«, ki je v resnici samo ameriška propagandna podružnica v Čungkingu, »povečano aktivnost ameriškega letalstva proti japonskim mestom«. Ta povečana aktivnost je po čungkinških vesteh samo ena izmed zahtev »kitajsko-ameriškega zavoda«. Nadalje zahteva spomenica, naj Zedinjene države pošljejo na Kitajsko čim več letal v podporo kitajskim armadam in za organizacijo čungkinške protiofenzive, kakor tudi, da naj zavezniki čim hitreje zopet osvoje Birmo, iz katere so bile lani pregnane združene britanske, ameriške in čungkinške čete. Z največjim poudarkom se nato postavlja zahteva po povečanju ameriških letalskih operacij proti japonskemu otočju. Po pripombi, da bi morali anglosaški zavezniki kitajski fronti pripisovati enako važnost kakor evropskim bojiščem, zaključuje resolucija »kitajsko-ameriškega zavoda« s ponovnim zagotovilom, da Kitajci ne nameravajo odložiti orožja pred končno zmago in da se mora doseči čim tesnejše sodelovanje med Kitajsko in Zedinjenimi državami tako v vojaških operacijah kakor tudi pri bodoči ureditvi sveta.

Glasilo japonskih sil na Kitajskem »Šinshunpyo« pripominja k mnogoštevilnim izjavam v zvezi z obiskom Rooseveltovega odposlanca Willkieja v Čungkingu, da po velikem veselju, ki ga je zbudil njegov obisk, kitajsko prebivalstvo sedaj ne čuti več nikakega trpljenja in pomanjkanja ter da ni v skrbeh za usodo Daljnega vzhoda, marveč se bo za žrtev lastne blaginje še nadalje borilo za interese Velike Britanije in Zedinjenih držav. Brškone so v Čungkingu sedaj prepričani, da nista sovražnici Kitajske Velika Britanija in Amerika, marveč Japonska. Vseeno pa je treba opozoriti čungkinško prebivalstvo, pravi glasilo japonske armade, na primer Sovjetske zveze, ki se prav tako bori za demokracije, pa vendar doslej na vse prošnje ni dobila niti ne zahtevane druge fronte. To zbuja pač misli, na kako gluha ušesa bodo naleteli šele pozivi iz Čungkinga demokratskim zaveznikom, kadar ne bo šlo le za besede, ampak za resnično pomoč.

Namesto orožja nove obljube čungkinški vladi

Šanghaj, 12. okt. d. Iz Čungkinga se je zvedelo, da je maršal Čangkajšek sam sporočil kitajskemu prebivalstvu v Čungkingu obljubo Velike Britanije in Zedinjenih držav, po kateri naj bi bili anglosaški sili pripravljeni »odreči se« eksteritorialnim pravicam, ki jih imata na kitajskem ozemlju. To obljubo, ki je samo ena izmed mnogoštevilnih že prej podanih raznim zaveznikom, je Čangkajšek sporočil svojim podložnikom ob proslavi kitajskega narodnega praznika na velikem javnem zborovanju v Čungkingu. Čangkajšek je v svojem govoru, ki ga je imel ob tej priliki, še pripomnil, »da bo čungkinška vlada kot odgovor na dokaz angleško-ameriškega prijateljstva do Čungkinga« še podvojila svoje napore v sedanji vojni. Hkrati se je zvedelo iz novozelandske prestolnice Wellingtona, da je očitno po dogovoru z angleško-ameriškimi nadoblastniki tudi novozelandski min. predsednik Fraser na dan kitajskega narodnega praznika izjavil, da se Nova Zelandija odreka vsem predpravicam, ki si jih je bila pridobila na Kitajskem in ki niso v skladu s suverenostjo Kitajske.

Obletnica ustanovitve nankinške vlade

Nanking, 11. okt. s. Narodna kitajska republika proslavlja danes svojo ustanovitev. Člani vlade, visoki dostojanstveniki in mnogi vojaški predstavniki so se sestali pri predsedniku republike Vang King Veju ki je ob tej priliki imel krajši nagovor, v katerem je poudarjal, da je narodni in revolucionarni duh očeta Kitajske Sunjatsena še zmerom živ. Zaradi tega je ostalo geslo kitajske republike, da koraka naprej kljub vsem žrtvam in kljub vsem zaprekam. Predsednik se je potem spomnil vseh padlih za kitajsko revolucijo in poveličeval vse one, ki so se odločili za borbo v duhu požrtvovalnosti za obnovo Kitajske in osvoboditev vse vzhodne Azije.

Tokio, 10. okt. s. Cesar je poslal o priliki mednarodne proslave na Kitajskem prisrčne čestitke predsedniku Vang Čing Veju.

Vangčingvej vrhovni poveljnik nankinške vojske

Tokio, 10. okt. s. Iz Nankinga poročajo, da je kitajska vlada objavila reformo vojaškega značaja, po kateri bo predsednik republike prevzel vrhovno poveljstvo oboroženih sil. Osnoval se bo nadalje vojaški odbor, ki mu bo predsedoval Vančingvej in ki bo vodil vse vojaške organizacije.

Zadovoljiv položaj v Indokini

Tokio, 12. okt. s. Singiru Kuriama, pooblaščeni minister in generalni tajnik japonskega odposlanstva na Kitajskem, ki potuje v Tokio na posvet z osrednjimi vladnimi oblastmi, je prispel z letalom na letališče Kukuoka. Izjavil je, da so razmere v Francoski Indokini zadovoljive in da ta dežela prostovoljno sodeluje za večji prospeh na prostoru velike vzhodne Azije.

Predstave za vojake

Pokrajinski Dopolavoro je v nadaljnjem svojem delu v korist Oboroženim silam razen vsakdanje priredbe kinematografskih predstav v raznih krajih pokrajine, te dni s pomočjo Družbe za razno umetnost »Cvetje z juga« priredil predstave tudi v Logatcu, na Rakeku in v Ljubljani.

Povsod so predstave posetili častniki, podčastniki in vojaki, ki so dobesedno do zadnjega kotička napolnili dvorane. Tudi v Ljubljani je bilo v obširni in prijetni dvorani pokrajinskega Dopolavora prirejena zabava za častnike in italijanske dopolavorovce. Povsod so umetniki, zlasti pa orkester, dosegli velik uspeh.

Za prehrano Evrope

Berlin, 12. okt. s. Državni tajnik v ministrstvu za prehrano Backe je včeraj govoril v Celovcu na zborovanju kakih 20.000 kmetov, katerim je zagotovil, da je veliko vprašanje prehrane spričo neutrudljivega dela kmetov samih rešeno tudi za četrto vojno leto. Govornik je nato sporočil, da bodo v prihodnji poljedeljski sezoni obdelana in posejana obširna polja Ukrajine in sicer z vsemi sredstvi normalnih časov, tako da bo vsa ta ogromna pokrajina čim prej zopet postala žitnica Evrope. Backe je nato obrazložil nove velike naloge, ki jih mora danes izvršiti nemški poljedelec na področjih vzhoda, ki so jih pred kratkim zasedle zmagovite vojske osi, ter je zaključil z ugotovitvijo, da bo uresničenje teh velikih načrtov pomenilo smrtni udarec vsem nizkim utvaram sovražnika, da bi izgladoval Evropo.

Nemška letala nad Anglijo

Stockholm, 12. okt. d. Nemško letalstvo je preteklo noč nadaljevalo napade proti angleškemu otočju. Kakor javlja ponoči v Londonu objavljeno službeno poročilo, so nemška letala bombardirala neko mesto na severnovzhodni angleški obali. Napad je bil velikega obsega in angleško službeno poročilo priznava, da je bila povročena škoda na zgradbah in da so bile tudi človeške žrtve.

Stockholm, 12. okt. d. Iz Londona poročajo o oživljenju nemške letalske aktivnosti na področju ameriškega oporišča na otoku Islandu. Po zadnjem poročilu se je v soboto popoldne pojavil nad Islandom nemški bombnik za operacije na velike razdalje in je delj časa krožil nad Reykjavikom. Londonsko poročilo pravi, da še ni znano, ali je nemško letalo ob tej priliki bombardiralo kake cilje v mestu.

Nemiri v Ulstru

Dublin, 11. okt. s. Iz Belfasta poročajo o strašni eksploziji v bližini policijske vojašnice v enem izmed najbolj obljudenih predelov mesta. Pri tem novem atentatu so bili ranjeni trije civilisti in dva agenta. Po eksploziji bombe je nastalo hudo streljanje med policijskimi agenti in člani irske republikanske armade.

Stockholm, 12. okt. d. Po poročilih iz Belfasta ni nič popustila napetost, ki je nastala v glavnem mestu Severne Irske zaradi energičnih akcij irskih nacionalistov. Kakor poročajo, je britanska policija izvršila med Irci vrsto nadaljnjih aretacij. Vse glavne ceste, ki vodijo v mesto z zapadne strani, so zastražili močni oddelki britanskega vojaštva. Ta najnovejši varnostni ukrep je baje v zvezi s poizkusom neke irske skupine uničiti neko angleško baterijo protiletalskih žarometov.

Američani se ne bore za obstoj angleškega imperija

Stockholm, 12. okt. d. Kakor javljajo švedski poročevalci, je v britanskih krogih v Zedinjenih državah kakor tudi v krogih, ki delajo za širše sodelovanje Zedinjenih držav in Anglije, zbudil razumljivo nevoljo in ogorčenje članek, ki je izšel v veliki ameriški reviji »Life« in v katerem pisec v obliki odprtega pisma Angliji brez prikrivanja izjavlja, »da se Zedinjene države ne bore za nadaljnji obstanek britanskega imperija«. Ta neprikrita izjava, ki kaže mišljenje nedvomno močnih skupin ameriške javnosti glede ameriških vojnih ciljev, je seveda tudi v Angliji povzročila vihar ogorčenja in nekateri listi so že objavili ostre kritike o pisanju ameriške revije. Najostreje je proti članku v ameriški revizi nastopilo glasilo angleške delavske stranke »Daily Herald«, ki imenuje to izjavo o ciljih ameriškega vojevanja kot »izzivajočo nesmisel«. V podrobnostih odgovarja britansko delavsko glasilo tudi na kritiko britanske politike v Indiji, ki jo iznaša »Life«, ter skuša upravičene očitke na račun britanskih oblasti opravičiti s suho ugotovitvijo, da so plod bodisi neizmerne nevednosti ali pa zlobe s strani ameriške revije, in pravi, da generaliziranje v navajanju posameznih primerov, ki naj bi karakterizirali vso britansko politiko, gotovo ne bo pripomoglo k rešitvi indijskih problemov, o katerih bi moralo biti pač vsakomur jasno, da so izredno zapleteni in težavni.

Pomanjkanje surovin v Ameriki

Berlin, 12. okt. d. Agencija Exchange Telegraph je razširila vest, ki v jarki luči osvetljuje skrajno težaven položaj Zedinjenih držav v oskrbi s potrebnimi surovinami za vojno industrijo in prav posebno še zaradi pomanjkanja železa. V poročilu, ki ga je navedena agencija objavila iz Washingtona, je ameriško mornariško ministrstvo obzavilo sklep, da bo demontirana zgodovinska ameriška vojna ladja »Oregon«, ki je veljala za ameriško nacionalno svetinjo. V poročilu ameriškega mornariškega ministrstva je rečeno, da bo »Oregon« darovana kot »staro železo« v prid zbirki starih kovin.

Kolumbova razstava v Madridu

Madrid, 11. okt. s. V torek bo otvorjena v mornariškem muzeju razstava zasebnih listin Krištofa Kolumba, ki so last vojvodske hiše Veragua. Listine kažejo zgodovino odkritja in civilizacijo Amerike. Razstava, ki se prireja ob 450letnici odkritja Amerike, bo izpopolnjena z veliko sliko slavnega slikarja Vasqueza Diaza, ki predstavlja naznanilo odkritja katoliškim kraljem.

Obnovite naročnino!

Gospodarstvo

Italijansko-hrvatska konvencija za preprečenje dvojnega obdavčenja

V »Služb. listu« z dne 10. oktobra je objavljen zakon z dne 7. maja 1942-XX, s katerim je odobrena konvencija, sklenjena 27. oktobra 1941 v Zagrebu med Kraljevino Italijo in Nezavisno Državo Hrvatsko za preprečenje dvojnega obdavčenja z neposrednimi davki.

Ta konvencija se nanaša samo na predpise o neposrednih davkih, za katere se smatrajo davki, ki se po zakonodaji vsake izmed obeh držav pobirajo od dohodka (čistega ali kosmatega) in od imovine, bodisi za državo ali za samoupravne javne ustanove (pokrajine, občine itd.) ali druge javne naprave, čeprav v obliki dodatnega vinarja. Po hrvatski zakonodaji se štejejo za neposredne davke zemljarina, zgradarina pridobnina s posebnim davčnim dodatkom, rentnina, družbeni davek s posebnim davčnim dodatkom in dodatkom na dividende in uslužbenski davek.

Davki od nepremičnin ali od njih dohodka se pobirajo samo v tisti državi, kjer stoji nepremičnina. Isto pravilo velja za hipotekarne terjatve in njih donose. Davek od dohodkov trgovinskih, industrijskih, obrtnih, rudarskih, kmetijskih obratov ali kakršnega koli drugega podobnega udejstvovanja pobira samo država, na katere ozemlju ima podjetje svoj p o s l o v n i sedež, in to tudi tedaj, če podjetje razširi svoje delovanje na ozemlju druge države, ne da bi tam imelo kak poslovni sedež. Če ima podjetje v obeh državah po en poslovni sedež, pobira vsaka država davke od dohodkov, ki jih podjetje pridobi na njenem ozemlju. Če je poslovni sedež na ozemlju ene države, na ozemlju druge pa samo sedež, ki v resnici ni dejansko upravno središče, se pobira davek samo na ozemlju tiste države, ker je sedež proizvajalnega obrata. Če pa je poslovni sedež na ozemlju ene države, na ozemlju druge pa sedež podjetja, ki je v resnici njegovo upravno središče, se določen del čistega skupnega dohodka pripiše temu upravnemu središču. V spornih primerih sme davčni zavezanec vložiti pritožbo pri državi, katere podanik je.

Vsa imovina trgovinskih, industrijskih, obrtnih, rudarskih kmetijskih obratov ali podobnega udejstvovanja, je zavezana davku na imovino samo v državi, v kateri je ta imovina. Ne glede na to določbo pobira davke na dohodke od glavnic in premičnih vrednot samo država dolžnika, davek na imovino pa samo država upnika. Če ima podjetje v obeh državah poslovni sedež in če eden od teh sedežev v okviru svoje delavnosti najame posojilo ali prevzame vlogo, pobira davek na te obresti država, na katere ozemlju je poslovni sedež, ki je prejel posojilo ali prevzel vlogo.

Davek na dohodke iz obratovanja podjetij za pomorsko, rečno ali zračno plovbo (kamor spadajo tudi dohodki od prodaje vozovnic za proge, ki jih vzdržujejo ta podjetja, se pobira samo v tisti državi, kjer je sedež dejanskega vodstva podjetja, če pripadajo ladje ali letala po narodnosti tej državi.

Dohodki od samostojnega dela ali svobodnih poklicev, kakor tudi dohodki druge ne trgovinske zaposlitve (znanstvene, umetniške, književne, učne itd.) so zavezani davku v tisti državi, na katere ozemlju se izvršuje individualna delavnost, ki daje dohodek. O obdavčenju avtorskih pravic in patentov se sklene poseben sporazum.

Plače, mezde in druga poplačila iste vrste so zavezane obdavčenju v državi, na katere ozemlju izvršujejo prizadete osebe delavnost, ki daje te dohodke. Vendar se plače in dohodki funkcionarjev in javnih uradnikov, ki opravljajo službo v inozemstvu, obdavčujejo samo v državi dolžnika teh dohodkov. Preživitki in javne ter zasebne pokojnine se obdavčijo samo v državi dolžnika teh dohodkov. Dijaki, ki bivajo v drugi državi zaradi dokončanja šolanja niso zavezani v tej državi davkom na dijaške ustanove in podpore, ki jih prejemajo za svoje vzdrževanje in šolanje.

Davki na tantijeme članov upravnega in nadzorstvenega odbora delniških družb in drugih pravnih oseb se pobirajo samo v tisti državi, kjer je dejansko upravno središče podjetja, ki plačuje tantijeme. Na ostale tantjeme se pobira davek kakor na plače in mezde.

Glede dohodnine velja naslednje: Kolikor gre za osebno obdavčenje dohodkov od nepremičnin, hipotekarnih terjatev, trgovine, industrije in obrti, rudnikov, kmetijstva in vsake druge podrobne delavnosti ter od dela se uporabljajo ista pravila, kakor so zgoraj določena za stvarno obdavčenje dohodkov iz zgoraj naštetih virov. Vsako drugo vrsto dohodka (zlasti dividende, tantjeme, obresti vrednostnih papirjev, obresti pri denarnih zavodih) obdavči tista država, na katere ozemlju ima davčni zavezanec davčno domovališče (stalno bivališče). Če ni mogoče ugotoviti davčnega domovališča (stalnega bivališča) pobira osebne avke na celotne dohodke tista država, katere podanik je davčni zavezanec; če pa ima svoje davčno domovališče v obeh državah, pobira te davke vsaka država v razmerju s trajanjem bivanj davčnega zavezanca na njenem ozemlju med letom, na katero se davek nanaša.

Nadaljnje določbe se tičejo pritožb proti obdavčenju v drugi državi. To konvencijo je uporabljati na davke, ki so določeni ali se utegnejo določiti za davčno leto, ki se je pričelo 1. januarja 1941, čeprav stopi konvencija v veljavo s prvim dnem meseca po izvršeni ratifikaciji. Konvencija se lahko odpove do 30. septembra vsakega leta, nakar preneha veljati s 1. januarjem naslednjega leta.

V končnem zapisniku je še navedeno, da seznam neposrednih davkov, ki je naveden v čl. 1. konvencije, ni zaključen. Dvomi, ki bi nastali v tem pogledu, se pojasnijo s sporazumom med vrhovnima finančnima oblastvoma obeh držav.

Pod izrazom poslovni sedež se razumejo podružnice, proizvaalni prostori, laboratoriji, nakupne in prodajne pisarne, skladišča in druge trgovinske naprave z značajem trajne ureditve, kakor tudi zastopništva iste vrste. Velja da obstoji poslovni sedež, če posluje tuje podjetje v drugi državi z uradnikom ali uslužbencem, ki ga plačuje to podjetje, ali z zastopnikom, ki ima pravico neposredno zavezovati podjetje, tudi če ni posebne pogodbe v ta namen, zlasti pa pravico podpisovati pogodbe v imenu podjetja, tudi če zastopnik nima pravice sprejemati plačila za blago. Če ima podjetje v drugi državi zastopnika, ki običajno nastopa dejansko kot njen pooblaščenec, velja tudi v takem primeru, da obstoji poslovni sedež podjetja. Ne velja pa, da obstoja poslovni sedež, če je zastopnik po pogodbi za zastopanje pooblaščen samo, da predlaga posle podjetju, ki samo odloča o njih, tako da se sklepajo posli med stranko in podjetjem, a ima zastopnik le pravico dobiti provizijo, če se posel res sklene. Zastopnikovo posredovanje pri izvršitvi posla ne spremeni gornjega stanja.

Za obstoj namestitvene pogodbe so merodajni tile glavni znaki: da obremenjajo posredovalčevi upravni stroški (najemnina za poslovne prostore) tuje podjetje; da zastopa posredovalec eno samo tuje podjetje. Kot postranski znaki pa veljajo: da vlaga posredovalec prošnje za uvozna dovolila v imenu podjetja; da neposredno in običajno sprejema plačila in prenaša terjatve podjetja, ki ga zastopa, ali da oglaša za podjetje; da posredovalec uporablja papir z glavo podjetja ali kaže druge zunanje znake podjetja. Obstoj namestitvene pogodbe se v dvomu lahko ugotovi na podlagi enega glavnega ali več postranskih znakov. Za ugotovitev obstoja poslovnega sedeža torej niso odločilni samo navadni kupčijski posli, ki se opravljajo preko povsem neodvisnega zastopnika. Navzlic določbi, da se uporablja konvencija za dobo od 1. januarja 1941, se ne more uveljavljati pravica po povračilu za dobo do uveljavljenja te koncepcije že pobranih davkov.

Gospodarske vesti

= **Izgraditev italijanske trgovinske mornarice.** Družba »Finmare«, Società Finanziaria Marittima v Rimu, ki kontrolira štiri največje italijanske paroplovne družbe Italia, Lloyd Triestino, Adriatica in Tirrenia, poudarja v svojem letnem poročilu, da je treba glede na velike povojne naloge že sedaj skrbeti za izgraditev italijanske trgovinske mornarice. Tej nalogi se bo kot največja nacionalna organizacija za paroplovbo posvetila družba »Finmare«. Družba si je v prvih petih letih obratovanja z odpisi v višini 1.25 milijarde lir ustvarila močno rezervo, ki bo olajšala izvedbo programa gradnje novih ladij. Preko tega je predvidena tudi okrepitev družbenih lastnih sredstev. Za izvedbo programa gradnje novih ladij je med drugim potrebno preiti h gradnji tipiziranih ladij. Z gradnjo je treba pričeti takoj, brez ozirov na tržne razmere, ki bi nastale po vojni. Družba je za lansko leto zabeležila čisti dobiček 53.6 milijona lir (prejšnje leto 53.2) in bo na delniško glavnico 900 milijonov lir izplačala nespremenjeno 5.5% dividendo. V bilanci so vnešene udeležbe pri drugih podjetjih z vrednostjo 917 milijonov lir (prejšnje leto 911), terjatve nasproti kontroliranim podjetjem so narasle na 675 milijonov lir (466), likvidna sredstva pa znašajo 280 milijonov lir (308); na drugi strani so izkazani kreditorji z 231 milijoni lir (256) in bančni krediti 566 milijoni lir (366).

= **Gradnja cestne zveze med Bolgarijo in albanskimi lukami.** Po končanem bivanju delegacije predstavnikov italijanske industrije v Bolgariji so se v začetku preteklega tedna pričela v Rimu italijansko-bolgarska trgovinska pogajanja ob navzočnosti bolgarskega trgovinskega in gospodarskega ministra Zaharijeva. Kakor smo že poročali, je bil v četrtek v okviru italijansko bolgarske gospodarske komisije sklenjen sporazum glede trgovinske izmenjave in plačilnega prometa za dobo enega leta. Za gospodarsko l. 1942-43 je predvideno nadaljnje bistveno povečanje blagovne izmenjave med obema državama. Za najvažnejše izvozne predmete so bile dogovorjene stabilne cene. Sporazum sta podpisala senator Giannini in namestnik direktorja bolgarskega zunanjetrgovinskega urada. Bolgarski gospodarski minister je ob tej priliki izjavil, da pričakuje od novih pogodb sijajne rezultate, saj je bilo že doslej med obema prijateljskima državama doseženo povečanje blagovne izmenjave od leta do leta. Intimnost odnošajev zahteva tudi zboljšanje prometnih zvez, med obema državama, o čemer se je razpravljalo že v maju. Zgrajena bo cesta, ki bo vezala Sofijo in ostalo Bolgarijo z adrijanskima lukama Durazzo in Antivari. Pogajanja o gradnji te cestne zveze so bila te dni zaključena s protokolom, ki sta ga podpisala v palači Chigi italijanski zunanji minister grof Ciano in bolgarski trgovinski in gospodarski minister Zaharijev.

Pred zvišanjem glavnice družbe Montecatini. Iz Milana poročajo, da bo največje italijansko podjetje kemične industrije Montecatini izvedlo zvišanje glavnice od 1600 na 2000 milijonov lir. Istočasno bo družba Montecatini prevzela v obliki fuzije družbo Soc. Ammonia e Derivati in družbo Soc. Elettrica Alto Adige.

= **Iz Zadružnega registra.** Pri Zadružni hranilnici, zadrugi z o. j., v Ljubljani, sta bila izbrisana člana upravnega odbora dr. Pavel Pestotnik in dr. Fran Tominšek, vpisana pa sta bila kot člana upravnega odbora Franc Vrečar, blagajnik uprave Jutra, in Stane Flegar, uradnik mestnega poglavarstva. — Pri Ljudski posojilnici, zadrugi z n. j. v Novem mestu, je izbrisan dosedanji član upravnega odbora Demetrij Weble, vpisan pa je bil novoizvoljeni član Franc Muren, posestnik, Veliki Orehek.

Bolgarija na prvem mestu v evropski proizvodnji ricinovega olja. Ricinovo olje ima v vojni izreden pomen, ker daje najbolj popolno mazilno olje za letalske motorje. Zato se v vseh državah Vzhodne Evrope, kjer zemeljske in podnebne razmere to dopuščajo, pospešuje proizvodnja ricinusa. Največji uspeh v pogledu pridobivanja ricinusa je zabeležila Bolgarija, ki se je v nekaj letih povzpela na prvo mesto v evropski proizvodnji ricinovega olja. Že leta 1941. je dosegla proizvodnja 10.000 ton, za letos pa računajo s proizvodnjo 13.000 ton.

Balkanski nomadi

V zadnji septembrski številki hrvatskega glasnika za politična, gospodarska in kulturna vprašanja »Za dom« je dr. Teodor Uzorinac podal obširen pregled o balkanskih nomadih, iz katerega povzemamo:

»Kakor jeleni so hitri in se spuščajo s hribov v doline, da bi tam ropali in plenili. Nihče se jih ne upa napasti in ne najde se kralj, ki bi mu bili pokorni. Kjer naletijo na žida ga samo oropajo toda ne ubijejo, kakor to delajo z Grki.« Gornji citat je povzet iz potopisa Žida Benjamina Todele iz leta 1161 in obenem med zgodovinskimi viri prvi književni spomenik o balkanskih nomadih. Vendar to ni edini dokaz o njih. Kjerkoli odprete knjigo srbske, bolgarske ali hrvatske zgodovine, se srečate z Vlahi in Morlani ali kakor so jih nazivali po njihovih imenih v turški vojaški službi: Akindži, Bašibozci, Kirdžaliji, Martolozi, Haramije in dr. Mnogo razlogov govori za to, da je bil glasoviti srednjeveški zakonik srbskega carja Dušana s svojimi strogimi odredbami o mejah med državnotvornim srbstvom in nesvobodnimi Srbi in s prepovedjo prirejanja skupnih sejmov ter mešanja med Srbi in Vlahi zadnji obupni poskus obrambe proti balkanskim nomadom.

Mnogo znakov kaže, da so osvajalci potiskali prvotne prebivalce v balkanske gore in jih tako rekoč prisilili k nestalnemu življenju gorskih pastirjev. Bolgari, Hrvati in Srbi, ki so v sedmem stoletju kot osvajalci prodrli v jugovzhodno Evropo, niso bili prvi preganjalci prvotnih prebivalcev na tem ozemlju. Vsakogar, ki jim ni bil pokoren, so nagnali v hribe. Tudi Avari, Germani in drugi Slovani v prejšnjih stoletjih niso drugače postopali s tistimi, ki so jim zavladali, prav tako kakor slednji niso prizanašali narodom, ki so se pred njimi naselili. Od Grkov, Dačanov, Tračanov in Ilircev, s čijih medsebojnimi odnošaji se ne moremo ukvarjali, ter ob mnogobrojnih dosluženih rimskih vojakov vseh ras in jezikov je nastal pod vplivom rimske uprave, jezika in običajev samo na zunaj izenačeni balkanski romanski element. Bil je to podoben pojav, čigar sledove lahko še danes najdemo na Moravskem, v Istri ali v severni Grčiji. Samo romunski narod se je izoblikoval na narodnostni podlagi Dačanov.

Na ta način so balkanske gore postale v sedmem stoletju zatočišče vseh necivilizirarih in razlaščenih elementov. Med njimi je bilo več potomcev predarijskih narodov, Mongolov, Avarov in Ciganov, ki je vsak prinesel nekaj svojega in novega v balkansko zajednico. Tako je nastalo balkansko nomadstvo, kakor ga je opisal Todela in kakor se je v glavnem obdržalo vse do današnjih dni. Na splošno so po njihovih najinteligentnejših elementih imenovali te nomade Vlahe. Beseda je prvotno označevala Kelte, pozneje pa so jo začeli uporabljati za balkanske gorske pastirje. Potemtakem nima nič skupnega z Valonci ali Vlahi v rumunskem smislu, razen v toliko, da potrjuje dejstvo, da so se ostanki nekega romaniziranega keltskega elementa izgubili in izginili v balkanskem nomadstvu.

Ti nomadi so v začetku 11. stoletja začeli prihajati s hribov. Bolgarski car Ivan si je okoli leta 1200. nadel naslov »Car Bolgarov in Vlahov«, kar naj bi pomenilo, da je Bolgarija skušala s kompromisom rešiti to, česar se je srednjeveška Srbija mislila ubraniti s strogostjo zakona. Z razširjenjem oblasti Nemanjičev na srednjem Balkanu je postal položaj za Srbijo posebno težak. Na podlagi raziskavanja imen lahko sklepamo, da je že pred propadom srbske države uspelo elementom nesrbske krvi priti do velikih posesti in se vriniti tudi med samo gospodo.

Dobro organizirani in pod vodstvom svojih poglavarjev so imeli nomadi izborno razvit čut za čas, kdaj je treba napasti osvajalca, ki je zaradi oblasti in uživanja postal že neodporen. V takih nestalnih razmerah se je začel napad Turkov na Balkan. Osmanski državniki so takoj uvideli važnost balkanskega nomadskega vprašanja, ki jim je služilo za rušenje srbske in bolgarske države. Notranja razcepljenost je bila s pomočjo državi neprijateljskih elementov tako popolno izvedena, da je toliko opevana legendarna bitka na Kosovem polju bila v resnici samo začetek zaključenih vojaških operacij, ki so dokončale že dognano stvar.

Vrata nomadom so bila zdaj na stežaj odprta. Podpihovani od Turkov so na srbskem področju, ki se je delno samostojno obdržalo do leta 1459., napadali velikaše, požigali domove in si lastili posestva in zemljo. V razmerah, ki so vladale, Srbom ni uspelo, da bi se ne pomešali z nomadi, ker jih je z njim družila skupna pravoslavna vera in jezik. Čeprav je balkansko nomadstvo splošen balkanski pojav, se je še posebno koncentriralo v Srbiji, kjer so Turki od bitke na Kosovem do padca Smedereva uporabili vse, kar je bilo asocialno, samo da bi s tem pospešili končni zlom Srbije.

V Bosni se je stvar razvijala drugače. Nomadi, ki so iz centralnega Balkana prišli v doline, so se pod vplivom boljših življenjskih pogojev hitro razmnoževali. Zaradi pomanjkanja zemlje in resnične volje za njenim obdelovanjem pa so se oni, ki so bili najbolj nagnjeni k razbojništvu, začeli vdinjati Turkom, in se skupno z njimi vojevali proti narodom srednje Evrope. Iz njih so bile sestavljene tako zvane lahke turške čete, ki so požigajoč, ropajoč in uničujoč hodile pred glavno turško vojsko in puščale za seboj pustinjo, kjer ni bilo nobenega življenja več. Ko so se časi pomirili in je hrvatsko plemstvo prestopilo v muslimansko vero, ti ljudje v Bosni niso imeli več obstanka, ker so jim vsiljevali novo vero. Stopili so v avstrijsko službo. Vojaška oblast jih je stalno naselila na meji proti Turčiji. Pripeljali so s seboj pravoslavne duhovnike in čeprav maloštevilni postali pomemben faktor v razvoju pravoslavja na Hrvatskem. Del balkanskih nomadov na področju avstrijsko-turške meje se je zlil s hrvatskim narodnim življenjem. Mnogi izmed njih pa so ostali večni razbojniki, vedno pripravljeni, da zamenjajo plug, ki ga niso nikdar ljubili, s puško. Iz njih sredine so izhajali vsi temni elementi. V prejšnjih stoletjih hajduki, za časa avstrijske okupacije Bosne in v bivši Jugoslaviji prevratniki, zdaj pa partizani.

Po vsem navedenem je vprašanje balkanskega nomadstva zlasti za jugovzhodne dežele zgodovinskega pomena in nadvse aktualno. Na Hrvatskem delajo na tem, da se ti jasno opredeljeni balkanski nomadi kot stoletni izvor nemirov odstranijo iz države. Akcija se je že pričela in je likvidacija njihovih razbojniških skupin v polnem teku. V Srbiji, kjer se je nomadski element bolj izpremešal z narodom, je vprašanje bolj zamotano. Tam obstoja že dolgo njihova tajna organizacija, ki je uspela priti celo na oblast.

Pojav balkanskega nomadstva, ki ga površni srednjeevropski opazovalec obsoja ali najde v njem neke vrste balkansko romantiko in uživa v njenih senzacijah, nima nič skupnega z jugovzhodnimi narodi. To so samo bolezenske klice, ki jih bo tem lažje odstraniti, čim bolj se bodo pozitivne sile balkanskih narodov združile.

Napoleonova izkušnja

Ugledni italijanski publicist Mario Appelius je objavil v glavnem glasilu stranke »Il Popolo d'Italia« članek pod zgornjim naslovom, iz katerega posnemamo:

Kategorične Stalinove izjave agenciji »Associated Press« so pokazale dve stvari: 1. Rusija je precej nezadovoljna s svojimi zavezniki, 2. London in Washington pa si zaradi Stalinovega nezadovoljstva ne delata skrbi. Odgovori oficioznega značaja, ki so jih ob tej priliki dali Stalinu najvišji predstavniki Anglije in Zedinjenih držav kakor Sumner Welles, lord Halifax, predsednik vojaškega odbora severnoameriškega senata Reynolds in šef angleškega informacijskega urada v Zedinjenih državah Harold Butler, izpričujejo Kremlju pravo razpoloženje njegovih kapitalističnih zaveznikov.

Sedanje angleško zadržanje hoče poskrbeti za »alibi« in v ta namen sta bili hladno določeni tudi akciji pri Dieppu in Tobruku. Kanadske matere dobro poznajo ... diplomatski razlog, zaradi katerega več tisoč njihovih otrok ne bo več videlo pestrih jezer svoje domovine.

V Londonu pa so vojaški krogi zavzeli celo povsem očitno nepopustljivo stališče in izjavljajo na levo in desno, da bodo otvorili »drugo bojišče« le tedaj, ko bodo zavezniki to smatrali za potrebno.

Zelo čustven in skoroda goreč ton, s katerim je angleško časopisje prikazovalo potrebo »drugega bojišča«, ko je šlo za to, da se Stalina pripravi, da vrže svoje divizije kot zavoro v borbo pri Stalingradu in drugod, da bi se tako pridobil še mesec september, ki se je zdel Londonu in Washingtonu sebično potreben, nam odkriva še večjo hladnost mrzlega tona, v katerega so se sedaj zavili angleški listi, ko bi morali Britanci vreči svoje divizije v borbo, da bi tako pomagali sovjetski vojski.

Stalinu se nudi tako prilika, da spozna pravi obraz Anglije in njene sestrične, severnoameriške republike. Seveda nas Stalinova osebna izkušnja prav nič ne zanima, zanima pa nas dejstvo, da sedaj lahko nevtralni svet zopet enkrat vidi pravi obraz Londona. Stalinova nezgoda namreč dokazuje, da je Anglija samo ... Anglija. Niti zmage niti porazi niti nevarnosti ne morejo spremeniti rasnega značaja tega naroda, ki je sebičen in požrešen po naravi in ki mimo vseh besed in mimo vseh svečanih moralnih obljub posluša vselej in izključno le svoj trenutni interes ali vsaj to, kar smatra za svoj trenutni interes.

V jezi, da ga je os presenetila sredi izdaje, pozablja Stalin naslednji dve stvari: 1. Laže je sedeti na carskem prestolu, kakor pa biti razsoden in pameten car. 2. Stoletni angleško-ruski odnosi so preveč bogati na izkušnjah, da bi jih bilo mogoče prezreti.

Stalin je predvsem pozabil, da je že sam izvor boljševiškega režima pomenil veleizdajo Anglije. Lloyd George je dal nalog Angleški banki in veleposlaniku Buchananu, naj strmoglavita caristični režim prav zato, da bi mu ne bilo treba izpolniti obveznosti, ki jo je Asquith v prejšnji vojni prevzel s Sazonovom, da odstopi Rusiji Dardanele.

Stalin ni doumel prave igre »verolomnega Albiona«, ki je upal, da bo mogel izčrpati v medsebojnem smrtnem dvoboju Rusijo in Nemčijo, ju obe odstranil s prizorišča in nato dal ukaz za napredovanje blestečim angleškim in severnoameriškim vojskam. Z majhnimi krvnimi stroški je Anglija hotela tako žeti lovorjeve zmage. Kar pa Stalin ni razumel, so prav dobro razumeli veliki voditelji osi, ki so že pozimi l. 1941, kakor tudi na jesen 1942 vodili in vodijo vojno z Rusijo prav s tolikšno silo kakor ... preudarnostjo, hladno porazdeljujoč vojne potrošnje z resnično vrednostjo ciljev in uspehov, brez viharnih zaletov, brez zaletelosti propagande in brez prestižnih občutljivosti.

Že dve leti mogočno bije os Rusijo in neprestano zmaguje nad njo, pri čemer jo vodi samo zahteva po postopnem uničevanju boljševiške vojaške moči, ne da bi zaradi tega izčrpala sil, ki so namenjene za uničenje britanskega imperija in poraz Zedinjenih držav. »Verolomni Albion« je to pot naletel v Mussolinija in Hitlerju na dva nasprotnika prvega razreda, ki med drugimi sposobnostmi imata tudi to, da prav do dna poznata angleško verolomnost, ki jo smatrata še vedno za sovražnika številka 1, za sovražnika, ki ga ne smeta nikdar izgubiti izpred oči.

Napoleon, ta pristni vojni mojster, je napravil napako, da ni mislil na ... angleško verolomnost. Zato je propadel njegov veliki sen o ustvaritvi združene in mogočne Evrope. Napoleonova izkušnja pa prav dobro služi evropskim potomcem, da ne ponove njegove napake. Angleška »zahrbtnost« to pot ne bo mogla pomagati »vojaškim idiotom«!

Tri predstave Dopolavora

Koncert in šaljive točke so razvedrile gledalce, ki so se odlično zabavali

Ljubljana, 12. oktobra.

Pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani v polnem obsegu nadaljuje započeto delo. Po odlično uspeli Rossinijevi proslavi v opernem gledališču je priredil v soboto in nedeljo tri predstave za člane in Oborožene Silo.

Vse tri predstave je dajala potujoča umetniška skupina »Fiori del Sud« (Cvetke z juga), ki jo je najelo predsedništvo O. N. D. v Rimu. Družba potuje po vsej Italiji in prireja predstave in koncert izključno za Dopolavoro. Potovala je tudi po Dalmaziji in Hrvatski, kjer je prav tako razveseljevala članstvo in pripadnike Oborožene Sile.

Umetnostna družba »Fiori del Sud« je sestavljena iz samih dobrih umetnic in umetnikov ter nudi z izbranimi sporedi mnogo razvedrila in zabave. Znan je orkester pod vodstvom izkušene taktirke mojstra Leonide. Nadalje sodelujejo gdč. Rina Fiorini, ki poje v turinskem radiu, dunajska violinska virtuozinja gdč. Babby Pleskov ter druge igralke in igralci, med njimi g. Memorena s svojim »sinčkom« ter pevec Albanesi.

Spored je obsegal več uspelih točk. Koncert je izvajal nekaj priljubljenih komadov, vmes pa so nastopili solistka Fiorini, ki je z uspehom zapela priljubljene pesmi, prav tako pevec Albanesi in končno violinistka Pleskov. Gledalci so vsako točko nagradili s ploskanjem. Za dobro voljo je poskrbel komik Memorena s »sinčkom« Gigginom, ki je s posrečenim humorjem poskrbel za obilico zdravega smeha. Tudi ta točka je bila nagrajena z živahnim plo-

skanjem. Gledalci so zapustili Pokrajinski sedež Dopolavora najboljše razpoloženi, kar je ponoven dokaz, kako potrebni so delavci in manj premožni sloji, ki se morajo preživljati s težjim delom, odpočitka in razvedrila.

Kakor rečeno, je Dopolavoro priredil tri predstave. Prva je bila v soboto zvečer za pripadnike Oborožene Sile, druga pa v nedeljo ob 15.30 za slovenske člane, uslužbence in uradnike ter njihove družine, in tretja za italijanske člane in častnike. Vse tri predstave so zelo dobro uspele. Nedeljska večerna predstava je bila dopolnjena s še nekaterimi posrečenimi točkami.

Drevi ob pol šestih bo četrta predstava družbe »Fiori del Sud« in sicer za pripadnike Oborožene Sile, tako za častnike kakor vojake. Spored bo razširjen in bo sodeloval tudi koncert. Predstave so brezplačne.

Iz Hrvatske

Na novo obdelana zemlja. Veliki župan Posavja je izdal odredbo, da se morajo obdelati vsi pašniki, ki se lahko spremenijo v njive in ki niso nujno potrebni za rejo živine. Na obstoječih pašnikih se mora doseči čim večji pridelek, da živina ne bo trpela pomanjkanja.

Hrvatski poslanik v Vatikanu. Za pooblaščenega ministra in poslanika Neodvisne Države Hrvatske pri Vatikanu je bil imenovan knez Ervin Lobković.

Hrvatski letalci so se spet izkazali. V teku nekaj mesecev, odkar se bore z zavezniki tudi hrvatski dobrovoljci, so imeli zlasti hrvatski letalci velike uspehe. Zdaj poročajo listi, da so na vzhodni fronti hrvatski lovci sestrelili že 130 sovjetskih letal.

! Inserati v „Jutru" imajo velik uspeh !

Šestkrat jabolka

Jeseni, ko je dosti jabolk, je časih gospodinja v zadregi, kako naj bi jih pripravila. Jabolčni zavitek in jabolčni kompot, to je skoraj edino, kar prinese na mizo, da si se dajo jabolka na toliko načinov prirediti. Vsak narod pozna svoje posebne jabolčne jedi, zato naj nekaj najokusnejših navedemo.

JABOLČNO MASLO

je ameriška jed. Podobna je našemu kompotu, le da je dosti boljša in uporabnejša. Pri našemu kompotu vzamemo navadno le jabolka, ki sama padejo z drevesa, še preden dozore. Tu pa moramo vzeti boljša. Sadeže lepo olupimo, umijemo in narežemo na liste. Polijemo jih s sladkorjem, ki smo ga raztopili v belem vinu, mehko skuhamo in neprestano mešamo z leseno žlico. Razkuhana jabolka postajajo čedalje bolj temna in podobna temni, sirupasti mezgi. Potem naj se ohlade, nakar jih denemo v glinaste lonce, ki jih dobro zavežemo in spravimo na hladnem. Jabolčno maslo je imenitna maža za kruh in ima zaradi vina, ki mu je dodano, dosti boljši okus kakor navadni kompot. Namesto vina pridenemo lahko tudi sladkega jabolčnega mošta.

JABOLČNO PECIVO

pripravljajo v Angliji iz jabolčnih rezin. Vzamejo zelo lepa, sočna jabolka, ki jih olupijo in jim izrežejo peške. Potem jih narežejo na liste ali koščke, ki jih potresejo s sladkorjem in polijejo z nekaj kapljicami ruma, pa počakajo, da se malo vleže. Medtem pripravijo rahlo testo iz moke, mleka, sladkorja in stepenih jajc (nekakšno jajčno testo), ki mu naposled prilijejo malo ruma zaradi boljšega okusa. V to testo pomešajo potem posladkana jabolka in vse skupaj cvrejo v veliki ponvi na masti, dokler lepo ne zarumeni. To pecivo je najboljše toplo.

KISLA JABOLČNA SOLATA.

Na Nizozemskem imajo radi pikantne jabolčne jedi. Tam znajo narediti imenitno solato iz kislih jabolk, ki jih narežejo na drobne rezine. V marinado iz kisa, dobrega olja in malo citronovega soka narežejo čebule, primešajo narezana jabolka in dobro zmešajo. To puste nekaj časa, da se vleže, potem pa prineso na mizo kot solato k mesu.

VLOŽENA JABOLKA

radi pripravljajo Rusi. Vlagajo jih cela in neolupljena. Naložijih v velike kozarce ali glinaste lonce in jih polijejo s sladkanim kisom. Tega napravijo tako, da dajo na pol litra kisa pol kilograma sladkorja in oboje kuhajo tako dolgo, da se povleče od žlice. To potem ohlade in zlijejo na jabolka, da so popolnoma pokrita.

PORTUGALSKA JABOLKA.

Jabolka olupijo in jim izrežejo peške, ne da bi jih prerezali čez pol. Skuhajo jih v vinu — vendar pa se ne smejo razkuhati! — in jih napolnijo z mezgo iz grozdiča. Nato jih polijejo s sladkornim sirupom, ki se pri kuhanju navzame jabolčnega okusa. Če se zdi ta jed komu presladka, doda nekaj kapljic citronovega soka in nekaj nastrganih citronovih olupkov.

HRENOVA JABOLKA.

Avstrijci nastrgajo hren in jabolka skupaj. Ta jed je dober dodatek k mrzlemu mesu, zlasti k ribam. Okus ima zelo dober in jo lahko jedo tudi nasprotniki preostrih jedi.

Kulturni pregled

Dramatizacija „Desetega brata"

Josip Jurčič je in bo ostal v zgodovini naše književnosti naš najpomembnejši pisatelj iz njenih skromnih začetkov. Postal je v najpristnejšem pomenu besede ljudski pisatelj in bo ostal še dolgo, kajti njegova preprostost, prostodušnost in naravnost so ustvarjene za ljudstvo, za njegovo dojemljivost in njegovo psiho. Tudi inteligent najde v pisateljevih lastnostih vir zadovoljstva, zdi se mu, kakor da bi poslušal preproste melodije pastirskih piščali iz davnih časov. Kdo ni v svoji mladosti prebiral z žarečimi očmi »Jurija Kozjaka«, »Desetega brata«, »Turkov na Muljavi«, »Domna« i. dr.

*

Menda se ne motim, če trdim, da zapušča »Deseti brat« med vsemi njegovimi povestmi najgloblji vtis. Mogoče zaradi tega, ker je Jurčič ravno v tej povesti globoko pogledal v človeka in razodel različne nagibe, ki ga vodijo v zlo in v dobro. Zgodba o desetem bratu Martinu Spaku, zatajenem sinu bogatega očeta. Martinu, ki igra ljudem šaljivca, a hodi z ranjeno dušo, kot maščevalec svoje matere in skrivni dobrotnik bednih po svetu — je tolikanj živo zasnovana, da stopa bralcu kar prijemljivo v predstavo. Zato ni čudno, da je snov že pred več desetletji zamikala za dramatsko obdelavo. Pisatelj in dramatik Fran Govekar je kot prvi priredil »Desetega brata« za oder.

Leta 1926. je napravil popolnoma novo dramatizacijo te povesti Pavel Golia. Znan je naši javnosti kot pesnik, dramatik in prevajalec. Z »Desetim bratom« je postal dramatizator. Njegov delokrog je predvsem dramatika, kamor ga je pripeljal naravni razvoj iz pesnika. Zrasel je takorekoč iz vira — iz Drame, ki ji je že štiriindvajseto leto ravnatelj. Življenje sâmo ga je postavilo v okolje, v katerem je morala poezija skorajda nujno preiti v razgibane dramatske forme, ki smo jih spoznali tekom let v podobi raznih njegovih iger na odru naše Drame.

Njegova tvornost (dvanajst iger) dokazuje, da obvlada tehniko dramatskega ustvarjanja in uspehi njegovih iger to nesporno potrjujejo.

»Deseti brat« je njegova edina dramatizacija. Za letošnjo uprizoritev je priredil prvotno obliko na novo. Po njegovi izjavi tudi ta oblika še ni dokončna. Prizori so posneti točno po povesti. Igra obsega 16 slik, ki jih veže bralka s čitanjem Jurčičeve proze iz »Desetega brata«.

*

Dramatizacija te povesti predstavlja svojsko vrsto igre, ker se po svoji osnovi in izpeljavi močno razlikuje od običajnih dramatskih del. Težnja dramatizatorja je bila podati besedilo povesti samo z originalnimi besedami Jurčiča, tako da v igri ni drugega kot samo Jurčičevo besedilo. Taka doslednost stavi seveda dramatizatorju določene meje. Da njegov namen je bil, da naj učinkuje igra zgolj kot razgibana ilustracija k besedilu povesti.

V tem slogu je zasnovana vsa uprizoritev s scenskim okvirjem vred. Zato leži morda **močnejši poudarek na zunanjem in notranjem okviru igre**, kot smo ga običajno vajeni. Navadno je lektor — v tem primeru — bralka, neobhodno potrebni pripomoček, ki spaja s čitanjem težje razumljive skoke dejanja. V Golievi dramatizaciji, oz. režiserjevi (prof. Osip Šest) zamisli scene pa je osnova pravemu dogajanju čitanje Jurčičeve povesti. Zato predstavita bralko v kotu med knjižnimi policami, kako čita Jurčiča v svitu svetilke, ki toplo sije na odprto knjigo. Čudovito vezane knjige se obetajoče svetijo iz mehkega

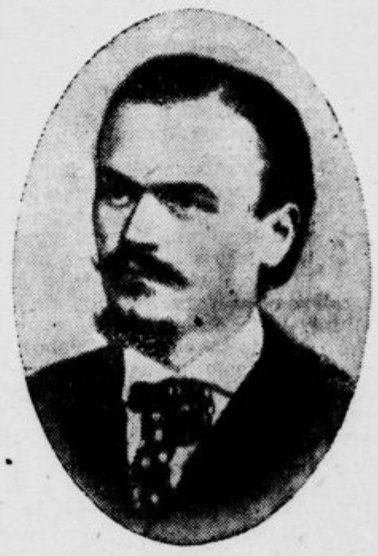

Josip Jurčič

mraka knjižnice, ki te vabi, da se ves potopiš v čitano besedo. Na sredi se pojavlja iz žametaste črnine velika knjiga z Jurčičevo sliko na platnicah. Ko ugašajo posamezne slike se gledalec vedno znova najde v prijetnem kotu ob bralki, se torej vrača iz oživljene slike k brani prozi.

Tudi inscenacija posameznih slik hoté vzbuja dojem ilustracije iz knjige. V stalnem, nevtralnem okvirju se pojavljajo slikana ozadja, kot izrezane ilustracije, na katerih so zaživele osebe. Tako podčrtava celotna inscenacija **navezanost prizorov in dogajanja na knjigo.**

*

Kaj pomeni »Deseti brat« za nas? Zgodbo našega človeka, ki nosi našo dušo v sebi, ki prestaja težke življenjske preizkušnje, ki bi marsikoga strle; v osvetoželjnosti ga zavedejo tudi v dejanja, ki se jih pozneje kesa, a mu ne morejo uničiti dobrega in poštenega jedra, ki ga nosi vselej s seboj. Martinek Spak je več kot samo oseba iz povesti, on je bolj kot kdaj preje simbol našega bistva in prav bi bilo, če bi se ravno zdaj zamislili vanj.

Maša Sl.

Razstava slik Tineta Gorjupa

V Jakopičevem paviljonu razstavlja v treh dvoranah obsežno zbirko novejših in starejših del slikar, ki ga je naša javnost največ srečavala v krogu »Lade« in njenih razstav: Tine Gorjup. Danes je zbral celih 60 oljnatih slik in 9 risb s kredo in ogljem, material, ki dokazuje umetnikovo marljivost, delavnost in močan napredek v sprostitvi slikarske nadarjenosti. Zato bo brez škode zavrgel tisto solidno zapečateno ravnotežje ustaljenih občutkov in prikrojenih opisov, ki je po »srečno« prestanih perturbacijah rehabilitiralo splošno potrebo po varnem zatišju, a se zaradi pomanjkanja zraka in fantazije kaj rado vleže na ude kakor svinec. Največ balasta te vrste je bilo pri nas in je še v ogromnih nakladah dobro znanih krajinskih motivov, ki žive edinole od svoje dobre kvalitete in tehnične dovršenosti. Edino zato razlikujemo večjo in manjšo silo intuicije, veliko in malo umetnost, slabe in dobre namene in kar je podobnih atributov duha ali materije.

Človek se nehote loteva stvari, ki mu leže in ki prihajajo iz srca, zato tudi nima smisla prigovarjati naturalistu, naj uporablja konstruktivistične enačbe in obratno, res pa je, da slikar brez umetniško oblikovane barvne kompozicije, ki ni ukrotila predmeta in njegove vsebine, ne ustvarja umetnine. Gorjupovo delo je, splošno rečeno, šele v nastajanju, uspešno le v slučaju, če bo zapustil za sleherne kompromise pripravljeno občinstvo daleč za seboj; dejanje, ki ga opravi nadpovprečen talent spontano, po notranji potrebi. Tako bo vedno več del, ki jih bo reševal Gorjup edino zaradi sebe, zaradi svojega lastnega hotenja, iz nagibov po »velikem delu«, ki ga po dosedanjih metodah ni mogel doseči.

Gorjup se iskreno posveča slikarstvu, ki mu je težišče v prijetnem in idilično umirjenem prikazovanju prirodnih lepot. Okolica Ljubljane in planinski svet se zrcalita v prikupnem razpoloženju, naslajajočega se poeta, ki je odkril samotno brv čez Gradaščico (št. 30), Jesen ob potoku (št. 24), Mestni log (št. 3), Brdo (št. 32), Polje (št. 52), Drenikov vrh v rosni megli in še marsikje drugod kaj razveseljivega, užitnega, pristnega. Zlasti novejša dela so z lazurnejšo, bolj tekočo in lahkotnejšo potezo pričela odpirati več prosojne luči,

Kronika

* **V severni Afriki je padel** dr. Friderik Gribel, višji zdravnik pri polku nemških padalcev, ki sodelujejo na afriški fronti. V civilu je bil asistent na kirurški vseučiliški kliniki v Monakovem. Star je bil 30 let in je kot kirurg mnogo obetal. Odlikovan je bil z železnim križcem prve stopnje.

* **Smrt viteza železnega križa.** Na vzhodni fronti je padel južnovzhodno od Ilmenskega jezera na čelu svoje čete rezervni poročnik Rihard Jäger, ki je bil odlikovan z vitežkim križcem reda železnega križa.

* **Poročevalec Teege se ni vrnil z letalom.** Nemški listi poročajo, da se vojni poročevalec Kurt Teege na vzhodni fronti ni vrnil s poleta z letalom. Kurt Teege je bil eden izmed najbolj znanih nemških poročevalcev, ki se je udeležil tudi italijanskega pohoda v Abesiniji. V aprilu 1940 mu je bila poverjena organizacija nemškega dnevnika na Norveškem. Po opravljeni nalogi se je prostovoljno javil k letalstvu na vzhodni fronti, kjer se je izkazal odlično kot poročevalec in borec.

* **Smrtna nesreča slovečega planinca.** Toni Vitale iz Linza je bil med najbolj znanimi evropskimi plezalci. Še letošnje poletje je sam zmagal Dülferjevo smer v Divjem cesarju in je s tem dosegel izreden alpinistični uspeh. Te dni pa je pri sedlanju nekega sedla v Štubajskih Alpah padel 300 metrov globoko in so ga našli vsega razmesarjenega.

* **O vzroku letalske nesreče vojvode Kentskega,** ki se je ponesrečil 1. avgusta, je te dni poročal angleški letalski minister v parlamentu. Kakor beležijo nemški listi, je minister Sinclair izjavil: Letalo se je dvignilo z letališča na Škotskem, da bi odplulo na Islandsko. Pilot je bil spreten in izkušen in je bil prej poučen o smeri poti in o vremenskih razmerah. Čez pol ure je bilo čuti, da se letalo vrača nizko nad morjem. Takoj nato je treščilo v gričevje. Preiskava je dognala, da se je letalo moralo ponesrečiti, ker se ni držalo predpisane smeri in je plulo prenizko. Nesrečo je zakrivil pilot.

* **Prizor nemško-madžarske vzajemnosti na fronti.** Madžarski listi poročajo: Nemški nadporočnik Marticke je bil s svojim oklopnim oddelkom dodeljen vodstvu madžarskega poveljstva. Bilo mu je zapovedano, naj s svojim oddelkom uniči 5 sovražnih oklopnikov, ki so že nekaj dni z ognjem stalno vznemirjali honvédske oddelke na nekem madžarskem oporišču. Nadporočnik Marticke si je za svojo nalogo izbral točko, ki je bila za sovražnika najbolj nevarna Sovjetska pešadija je takoj začela streljati v nemški oddelek. Še preden je mogel nadporočnik Marticke odgovoriti z ognjem, mu je bilo izstreljeno levo oko. Kljub hudi rani je nadaljeval svojo nalogo. Sestrelil je štiri oklopnike. Ko pa se je obrnil proti petemu, ga je zadela smrtna krogla, a tudi njegov top je zadel v polno.

* **Nova nemška državna zbirka knjig za vojake.** Nemški minister Alfred Rosenberg, poverjenik Adolfa Hitlerja za nadzorovanje vsega nemškega duševnega in svetovno nazorskega šolanja, je te dni izdal oklic na nemški narod, naj znova odda dobre knjige za nemško vojsko. Doslej je bilo nabranih že več milijonov knjig. Minister zlasti opozarja, da pri novi zbirki ne gre toliko za število kakor za kakovost knjig.

* **Meteorji padajo.** Letošnje leto, ki je v vremenskem pogledu izredno zanimivo, beleži tudi nenavadno število nebesnih prikazni. Ti pojavi se še nadaljujejo in prav zadnje noči so marsikod v srednji Evropi opazovali padanje meteorjev. Padale so svetle ognjene krogle. Vse nebesne opazovalnice v srednji Evropi se zanimajo za nove meteorje, prav posebno pa se za poročila očividcev zanima astronomski urad na Dunaju, ki ga vodi prof. Thomas.

* **Dvojčki, rojeni v različnih krajih.** Edinstven dogodek, da se dvojčki niso rodili v istem kraju, se je primeril v pontinski pokrajini. Kolonistova žena Hedvika Quercentonova je v mestu Aprilii doma porodila deklico. Ker pa je bil na poti še drugi otrok in se je bilo bati komplikacij, so porodnico brž prepeljali na kliniko v Littorii. Kmalu po prevozu je mlada porodnica rodila še drugo deklico.

* **Vpisovanje se redno nadaljuje za Enoletni trgovski tečaj in Višji trgovski tečaj na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.** Prijave se sprejemajo dnevno dopoldne in popoldne v pisarni ravnateljstva. — Dijaki(-inje) uživajo slične pravice kot na državnih šolah, ker ima zavod pravico javnosti. Informacije in brezplačni prospekti na razpolago.

* **Z odlikovanjem si je prislužil stavbišče.** Desetnik Franc Mintert se je te dni vrnil s fronte na Westfalsko, da preživi kratek dopust, ki mu je bil dovoljen, ker je bil nedavno odlikovan z viteškim križcem reda železnega križa. Doma so ga slovesno sprejeli in župan rojstnega mesta mu je poklonil stavbišče v obsegu enega orala. Dvema njegovima otrokoma je podaril hranilni knjižici z znatno vlogo.

* **Velik požar v Rumuniji.** V mestu Calarasi ob spodnjem toku Donave je v noči med sredo in četrtkom nastal velik požar. Mesto Calarasi ima večje število mlinov in je eden izmed njih pogorel do tal skupaj z vsemi zalogami žita in moke. Preden so gasilci utegnili gasiti, je ves mlin postal plen požara.

* **Večerni trgovski tečaj — v središču mesta na Kongresnem trgu št. 2 pri Trgovskem učnem zavodu** prične v četrtek dne 15. t. m. ob 19. uri. Nudi splošno pisarniško izobrazbo in pouk iz strokovnih predmetov vsem onim, ki so čez dan zaposleni. — Šolnina zmerna. — **Tečaj je dostopen vsakomur.** Novi, brezplačni prospekti na razpolago. — Tečaj je uradno priznan in dovoljen. Informacije in vpisovanje dnevno v pisarni ravnateljstva.

* **Rumuni bodo zgradili štiri nove radijske postaje.** Rumunski ministrski svet je na četrtkovi seji odobril gradnjo štirih novih radijskih oddajnih postaj. Ena izmed njih bo v bližini Bukarešte in bo imela 120 kilovatov, druga bo v Temešvaru z 20 kilovati energije, dalje 60 kilovatna v severozapadnem delu države in 50 kilovatna kratkovalovna v Bukarešti.

Jutrovi oglasi so naši najboljši prodajalci in nakupovalci

IZ LJUBLJANE

u—**Prijazna sončna nedelja** je zlasti popoldne izvabila mnogo Ljubljančanov. Največ romarjev je bilo proti sv. Križu, kjer častilci pokojnikov že urejajo grobove svojih dragih. Zelo lep je sprehod po pokojišču mrtvih, ki je letos nenavadno ohranilo svoj kras. Mnogo je pestrega cvetja. Obiskovalci prinašajo še natrganih jesenskih rož, bodi že z domačega vrta ali iz cvetličarne. Več šotorov stoji ob nedeljah pri Sv. Križu in na ponudbo je dosti svežega cvetja, dobijo pa se tudi svečke v lončkih, da utripa plamenček na marsikaterem grobu. Sonce je v nedeljo popoldne vse do zatona prijazno ogrevalo ljubljansko pokrajino. Živo srebro se je sicer povzpelo samo do 14.5° C, a ker je bilo ozračje mirno, smo Ljubljančani hvaležno uživali blagodat tako lepe nedelje sredi oktobra. Čez noč je nastopala megla, ki pa se je v ponedeljskem jutru zgodaj razgubila. Ozračje je bilo zjutraj spet nekoliko toplejše in sicer 7.5° C. Kmalu je posijalo sonce, ki pa mu gosti beli oblaki niso več dali, da bi nas ogrevalo tako prijazno kakor v nedeljo.

u— **Zapre poti na Gradu.** Na Grad vodi več poti s Streliške in Florijanske ulice, Starega trga. Nekaj teh pešpoti je zelo strmih in speljanih ob strmih pobočjih tako, da je bilo potrebno na njih napraviti lesene stopnice, galerije in mostičke. Vse te lesene naprave sicer mestna občina stalno popravlja, vendar so okvare na njih vedno bolj pogoste. Da se preprečijo nesreče, je mestno poglavarstvo sklenilo začasno zapreti za promet naslednje pešpoti na Grad: stopnice s Streliške ulice, ki vodijo mimo prej Sajovičevega posestva na Strmo pot; stopnice, ki vodijo s Stolbe nad zasilnim izhodom zaklonišča pri Mestnem domu, ter tudi pot, ki vodi po galerijah s Študentovske ulice oziroma z Ovinkov na Mačjo stezo. Vsa ta pota uporabljajo v glavnem le sprehajalci, ki si bodo pač morali izbrati druge poti, saj jih je na Gradu še dosti.

u— **Slavni mojster na orglah** Ulisse Matthey, ki bo koncertiral v ponedeljek, dne 19. t. m. na orglah ljubljanske stolnice, je rodom iz Torina, kjer je profesor za orgle na tamošnjem državnem konservatoriju Povsod, kjer je nastopil, uživa kot umetnik in mojster na svojem instrumentu največji ugled in tudi sloves. To dokazuje najbolj dejstvo, da je 19. februarja letošnjega leta odigral svoj 500. koncert. Njegov ponedeljkov nastop bo drugi njegov koncert v naši sredi. Lani je vzbudil pri vseh poslušalcih največje občudovanje, zato opozarjamo na njegov koncert, ki bo v ponedeljek ob pol 7. uri zvečer v ljubljanski stolnici. Predprodaja v Knjigarni Glasbene Matice.

u— **Marsikomu, ki ima na vrtu paradižnike,** do jeseni ne dozore vsi plodovi. Temu svetuje glasilo sadjarskega in vrtnarskega društva, da jih shrani na tale način: Trde zelene paradižnike polijemo s kropom, od tu pa jih poberemo v mrzlo vodo, da jih lažje olupimo. Olupljene prerežemo počez ter iz njih odstranimo peščičevje. Zlagamo jih v nepoškodovano emajlirano posodo, zraven pa dodajamo še dišave in sicer na 4 kg paradižnikov dva cela stroka česnja, veliko na listke narezano čebulo, lorber, timijan, nekaj zrn popra, liste višnje, žlico sladkorja in žlico soli. Povrhu tega vlijemo po litra vinskega kisa in četrt litra vode. Pristavimo k ognju ter pustimo, da vse skupaj zavre. Pri tem pazimo, da se paradižniki preveč ne razkuhajo. Zdaj jih poberemo s penovko iz lonca ter sproti vlagamo v kozarce (ni treba, da je ohlajeno). Sok še 10 minut pustimo kuhati. Ohlajenega vlijemo po vloženih paradižnikih. S pergamentnim papirjem zavezane kozarce kuhamo še tri četrt ure v soparici. V isti vodi, kakor so se kuhali, zbrišemo ohlajene kozarce ter jih shranimo na hladnem, temnem prostoru.

u— **Kravice naših malih gospodarjev** imenujemo koze, ki jih precejšnje število vidimo zlasti na ljubljanski periferiji. Marsikatera družina si je s kozo opomogla in je dnevno dobro oskrbljena z mlekom. Jeseni menja koza dlako in pripravlja zimsko obleko. Jesenska menjava dlake je vredna pozornosti. Saj je važno, kako se bo koza oblekla za zimo, da bo lažje prenašala mraz in spremembe temperature. Urednik rejskega glasila pravi: Že itak je potrebno, da kozo negujemo tudi s tem, da jo okrtačimo. Zlasti pa je to potrebno tedaj, ko menja dlako. Dnevno jo s krtačo previdno očistimo. S tem pospešujemo izpad odmrle dlake in rast nove. Obenem pa pospešujemo kroženje krvi, ki je važno za splošno ugoden počutek živali. Koristno pa je, če enkrat na teden, ko je lepo vreme, oteremo žival najprej s toplo in nato s hladno vodo in jo takoj zatem dobro izbrišemo. Važno je, da žival vsaj med menjavo dlake ni v nesnagi. Zategadelj hlevček skrbno nasteljemo in ga dnevno večkrat temeljito prezračimo. Preganjajmo tudi muhe, ki so v dneh neprestane vročine kozam prava nadloga. Vodimo kozo vsak dan na pašo, da se temeljito prezrači. Če bomo jeseni pridno skrbeli za kozo, bo zimo dobro prebila in bo spomladi dala zdrav zarod.

u— **Učite se strojepisja! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji pričnó v četrtek 15. oktobra.** Hitra in najuspešnejša desetprstna metoda. Največja moderna strojepisnica, 60 raznovrstnih pisalnih, računskih, razmnoževalnih strojev. — **Specijalna strojepisna šola!** Posebni tečaji — dnevni in večerni — za stenografijo, knjigovodstvo, moderne jezike. Vsi tečaji so odobreni od pristojne šolske oblasti. Informacije, brezplačni novi prospekti s slikami na razpolago: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

u— **Tečaji italijanščine, nemščine, francoščine itd. — dnevni in večerni** — se prično 15. oktobra. Začetni, nadaljevalni in konverzacijski oddelek. Uspešna in praktična učna metoda. Učnina zmerna! — Posebni tečaji tudi za knjigovodstvo, stenografijo, strojepisje itd. Zahtevajte nove brezplačne podrobne prospekte: **Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2.**

u— **Pogrešana.** Brez sledu je v petek dopoldne izginila 73letna Marija Kršetova. Okoli devetih se je odpravila na trg, potem pa je za njo izginila vsaka sled. Svojci naprošajo vsakogar, ki bi o njej kaj vedel, da sporoči Varškovim na Celjanski cesti 42.

u— **Operna pevka prof. Jarmila Lily Gerbičeva** prične s privatnim poukom dne 15. oktobra. Poučuje se klavir, solo petje, teorija in deklamacija od prvih začetkov do popolne izobrazbe. Vpisovanje in vsa pojasnila v torek 13. okt. od. 11. do 12. dopoldne in od 15. do 17. popoldne ter v sredo 14. okt. ob istem času v Cevljarski ulici št. 1-II.

u— **Starši!** S poukom otrok srednjih, strokovnih in ljudskih šol že začenjamo. Vpišite jih že sedaj, ker bomo ž njimi ponovili vso tvarino, predno gredo v šolo, pozneje pa bomo z njimi delali vsak dan sproti dve uri (razlaga, poprava nalog, priprava, izpraševanje itd.) Informacije in prijavljanje dnevno od 8. do 12. in 14. do 16. **Korepetitorij, Mestni trg 17-I.**

u— **Povsod se ljudje pridno uče modernih jezikov.** Prijavite se v nove tečaje, predvsem italijanščine, nemščine in francoščine. Posebne konverzacijske ure za spretnejše! Začetek 15. oktobra, javljanje dnevno od 8. do 12. in od 14. do 16. **Mestni trg 17-I.**

u— **Ročne hišne brizgalne** po predpisih Gasilskega urada, izdeluje in dobavlja **Rupena-Lutz, Ljubljana VII.**

u— **Podpornemu društvu za gluhonemo mladino** je darovala podružnica tvrdke J. Vidmar iz Ljubljane v počastitev spomina blagopokojne ge. Uršule Bučar znesek 240 lir. Iskrena hvala!

Z Gorenjskega

Slavnostni pričetek koroških svečanosti za 10. oktober je bil v petek popoldne v Velikovcu. Okrožni vodja Grum je sprejel gauleiterja dr. Rainerja, ki je nato položil venec na grob padlih Koroščev. Nato je pozdravil Korošice, odlikovane s koroškim križcem, ter zastopnike oblastev. V Celovcu pa so v petek dopoldne slovesno odprli deželni muzej z različnimi domovinskimi zbirkami. Nadalje so v celovški grajski kapeli odprli novo deželno galerijo za koroške umetnine. Popoldne je gauleiter dr. Rainer odprl razstavo: »Štiri leta gradbenega dela na Koroškem«. Vršile so se razne svečane predstave v kinematografih, celovško gledališke pa je uprizorilo »Carostrelca«.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: planinski lovec Edi Blatterer, maturant trgovske akademije, star 20 let, 22 letni planinski desetnik Franc Gross, 30letni planinski poddesetnik Herbera Kaschitz, 21 letni planinski lovec Bruno Siegfried Jordan, 21 letni planinski desetnik Štefan Eberdorfer, 22 letni planinski desetnik Ernest Bleyer, prostovoljec SS Hans Brunnegger, učitelj na celovški državni obrtni šoli, in podčastnik Friderik Kollenz, star 23 let, odlikovan z železnim križcem obeh stopenj ter z letalsko frontno sponko v srebru in zlatu.

Železničarski tečaj na Jesenicah. Beljaška železniška direkcija je uredila na Jesenicah šolsko taborišče za mlade železničarje. Preteklo sredo je novi železniški ravnatelj dr. Zechmann iz Beljaka otvoril prvi tečaj. Višji železniški svetnik dr. Scholze je nato govoril o številnih težavah, ki so nastale pri prevzemu železnic na Gorenjskem, še zlasti v pogledu uslužbencev. Vojna zahteva od železničarjev velike naloge; še posebno morajo železničarji na Gorenjskem v nacionalnem pogledu ustrezati zahtevam Adolfa Hitlerja. Taborišče, v katerem je prostora za 80 tečajnikov, je bilo zgrajeno iz lesa po načrtih železniške direkcije v Beljaku ter v skupnem delu z obratnim uradom na Jesenicah. Vso notranjo opremo in svetilke so napravile železniške delavnice na Jesenicah.

Hitlerjeva darila iz Ukrajine. V svojem zadnjem govoru je maršal Göring napovedal, da bo odslej vsak vojak, ki pride na dopust z vzhodne fronte prinesel s seboj poseben zavoj kot Hitlerjevo darilo. Neki vojak z Jezerskega, ki je lani odrinil k vojakom in se je zadnji čas boril na vzhodni fronti, je prinesel te dni prvi Hitlerjev paket v Beljak.

Tečaj za pouk slovenščine v Celovcu. Prihodnji ponedeljek zvečer se bo tudi v Celovcu pričel tečaj za priučitev slovenščine. Prijave se sprejemajo še do 17. oktobra. Tečaj priredi učna skupina prosvetnega urada Nemške delavske fronte v Kolodvorski ulici 40 v Celovcu.

V Dravogradu je vsak ponedeljek posvečen glasbeni vzgoji. Poučujejo strokovne moči. Ves dan so zasedene vse ure z učenci, ki se učijo raznih instrumentov. V Dravogradu bo ustanovljeno prosvetno združenje, da bodo Dravograjčani čim večkrat deležni nemške glasbe. Ker v Dravogradu ni nočnih zvez z vlaki, je Rdeči križ uredil prenočišča za potujoče vojake.

Pri Črni se je primerila huda prometna nesreča. Neki vozač je vodil avtobus po Mežiški cesti proti Prevaljam. Na ovinku se je avto prevrnil čez nasip. Dva delavca ki sta se peljala s šoferjem, sta bila hudo poškodovana in prepeljana v bolnišnico v Črni. Vozač in ostali potniki so ostali nepoškodovani.

Stroga kazen za krivolovstvo. Pred sodiščem v Celovcu se je moral zagovarjati mladi posestnik Boštjan H. iz Glora, ki je letos v avgustu v nekem tujem revirju ustrelil štiri gamse. Vrednost ustreljenih gamsov je bila ocenjena na 167 mark. Boštjan je bil obsojen na deset mesecev zapora. Njegova žena, ki je divjačino pripravila in se z možem pridno gostila, se bo pokorila 14 dni.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V visoki starosti 87 let je umrla v Mariboru Julija Tomažičeva, v bolnišnici 74 letna staroupokojenka Ljudmila Šafova, na Pobrežju pa 34 letni trgovski pomočnik Janez Koler in 39 letni kurjač Franc Lah. V Št. Juriju ob južni železnici je umrla Frančiška Jesenkova, v Celju pa 61 letna železničarjeva vdova in hišna posestnica Ivana Pitamicova, Robert Rotter, Waltraud Summer, Friderik Pej, Antonija Štefanova, Julij Maver in Jožef Grosek, vsi iz Celja, dalje Vilko Oprešnik s Čreta, Janez Kotnik iz Prebolda, Janez Vodovnik iz Drešinje vasi, Vincenc Kupec iz Prebolda, Janez Štorman s Polzele in Franc Kos iz Studencev. V Stojnem selu pri Rogatcu je umrla 74 letna Jožefa Terčičeva, v Mozirju 56 letni Martin Dobrik, v Stražici 59 letna Helena Stimulatova in 79 letni Jakob Vinder. Nadalje je umrla na pobrežju 65 letna posestnica Terezija Vukova.

Smrtna nesreča pod deblom. 37 letni hrvatski delavec Peter Miljević je bil na delu s tremi tovariši pri žagarju Lebetu v Hočah. Podirali so drevje na Pohorju. Ko so lupili kakih 20 metrov dolgo deblo, je Miljeviću spodrsnilo in deblo se je zvalilo nanj. Zdrobilo mu je glavo in je bil na mestu mrtev. Zapustil je vdovo in tri otroke.

Poroke. V Šoštanju sta se poročila Miha Zajc iz Gaberk in Antonija Hudobreznikova iz Lokovice. V Vojniku sta se poročila Miha Gorenšek in Roza Osebičeva. V Celju pa so se poročili Ludvik Vedlin in Marija Pozaršková, Ignac Majerič in Hermina Hornova, Rudolf Lakner in Antonija Žurajeva, vsi iz Celja, ter Gottlieb Gredler s Tirolskega in Angela Koražijeva iz Rogaške Slatine.

Razstava sadja je bila prirejena v Šmarju pri Jelšah. Prikazane so bile vse vrste spodnještajerskega sadja, razstavljeno pa je bilo tudi precej sočivja. Razstava je bila dobro obiskana. Združena je bila s proslavo žetvenega praznika.

O Št. Jurju ob južni železnici pravi mariborski dnevnik, da je to eden izmed najlepših trgov, ki ima lepe, snažne hiše in slikovito okolico. Posebno pomemben je Št. Jurij po svoji kmetijski šoli, kjer se nadaljuje vzgoja kmetijskega naraščaja. Na glavnem trgu v Št. Juriju je bilo nedavno prirejeno vaško popoldne z različnimi zabavnimi prireditvami in je sodelovala kmečka godba iz Gradca.

Odlikovanja. Inž. Arledter, ki biva v okolici Maribora je bil te dni obveščen, da so bili odlikovani vsi trije njegovi sinovi. Prvi sin, ki je stražmojster, je prejel k železnemu križu druge stopnje še prvo stopnjo, drugi sin je dobil k ostalim odlikovanjem železni križec druge stopnje, tretji sin pa je dobil železni križec prve stopnje.

Smrtno se je ponesrečil 52 letni tesarski mojster Leopold Klausner iz Zgornjega Radvanja. Nesreča se mu je primerila v Limbušu.

Fanfara graške mladine, je prišla v soboto gostovat v Maribor. Priredila je dva javna koncerta v soboto in nedeljo ter večerni pohod. Mariborčani so mlade godbenike prijazno sprejeli. Z Dunaja pa prispejo prihodnjo nedeljo trije pevci, ki bodo prepevali ljudske pesmi in predvajali različno planinsko jodlanje. Nastopili bodo v Mariboru in Ptuju.

Razstava knjig. Ob priliki letošnjega knjižnega tedna od 12. do 19. oktobra je pripravila mariborska mestna knjižnica v gledališki ulici razstavo raznih svojih znamenitejših knjig. Čitatelji, ki se ta teden vpišejo, so oproščeni vpisnine.

Iz Srbije

Mesni obedi na karte. Beograjski župan je nekaterim gostinskim obratom dovolil postreči gostom tudi z mesnimi jedili, toda gostje morajo oddati karte za meso. Gostilničarji, ki prodajajo mesna jedila, pa so dolžni postreči tudi z brezmesnimi obedi. Divjačina, perutnina in ribe se lahko prodajajo brez mesnih kart.

Bivši beograjski evangelijski župnik umrl. Na Dunaju je pred dnevi podlegel zavratni bolezni bivši evangelijski župnik v Beogradu Teofil Turek. Bil je komaj 53 let star. Celih 18 let je vodil beograjsko evangelijsko župnijo in je v veliki meri njegova zasluga, da je po svetovni vojni spet zbral evangelijske vernike in jih organiziral. Nazadnje je bil župnik v Brnu.

Nemci v Srbiji lahko prijavijo vojno škodo. Uradno je bilo razglašeno, da lahko Nemci, ki bivajo v Srbiji in so od 27. marca 1941 naprej utrpeli kakšno škodo, do 31. oktobra prijavijo zahteve odškodnine vojni komandanturi v Beogradu.

ZAPISKI

Pisatelj kot »pridobitnik«

O pisatelju splošno mislimo, da je nepraktičen človek — bolj ko je umetnik, manj je dovzeten za zadeve praktičnega življenja in zlasti za take reči, kakor je kupčevanje z lastnim delom. To mišljenje je eden izmed ostankov romantične dobe. Morda ni moglo nikdar veljati kot splošno pravilo. Najmanj pač velja v času organiziranega dela, splošne materializacije življenja in trdega boja za obstoj. Zlasti dandanes kažejo premnogi pisatelji večje ali manjše »pridobitne« sposobnosti, pri čemer pa ne smemo zadeve pregnati in si zamisliti to sposobnost kot prevladujočo in manjvredno lastnost. Lahko bi rekli bolj preprosto in skoraj splošno veljavno: Današnji pisatelj ne podcenjuje duhovnega značaja in kulturnega pomena svojega dela, vendar meni, da mora biti to delo plačano kakor vsako drugo produktivno delo. Tudi pisatelj ima pravico, da skrbi za svoje gospodarske, materialne koristi.

Najnovejši zvezek ženevske revije »Le Mois suisse« prinaša začetek obsežnejšega spisa o Guyu de Maupassantu kot »homme d'affaires«. Iz korespondence z njegovim založnikom Havardom in z drugimi založniki, kakor tudi z vodilnimi ljudmi francoskih listov je videti, da je imel ta pisatelj zelo mnogo zanimanja za gmotne zadeve, združene z njegovim delom. Maupassant ni skrbel samo za opremo svojih knjig, marveč se je tudi s trdovratnostjo in odločnostjo podjetnega pridobitnika boril za čim boljše honorarje in ker so le-ti zaviseli delno od prodaje njegovih knjig, ni opustil ničesar, kar bi moglo dvigniti prodajo. Odtod njegova skrb za dobre odnose z magnati dnevnega tiska, odtod njegova ljubeznjiva posvetila novih knjig vodilnim recenzentom. Pisatelj kaže, ugotavlja pisec navedenega članka Pierre Borel, da je globoko poznal vse tiskarniške in žurnalistične činitelje, ki vplivajo na uspeh nove knjige.

Zanimanje za Maupassantovo delo je v zadnjih letih v Franciji močno naraslo. Izšle so razne študije o njem; med njimi je posebno pomembno delo Renéja Dumesnila, znanega proučevalca Flauberta — Maupassantovega sorodnika, vzornika in učitelja. Takisto je izšla lani Maupassantova korespondenca s Flaubertom. Pisma, ki jih objavlja »Le Mois suisse«, kažejo pisca »Lepega strička«, kakor je Oton Župančič srečno poslovenil ime iz Maupassantovega romana »Bel-Ami«, v novi luči. Kvaliteta njegovega dela ni nič trpela, če je ta koreniti Normandijec s praktičnostjo trgovca skrbel za čim večji denarni donos svojih knjig, zakaj Maupassant je živel razkošno in je potreboval mnogo denarja. Njegova nenasitna potreba uživanja življenja gre vzporedno s čudovito delavnostjo. Narava mu je pripravljala katastrofalni konec in je moral, morda sledeč skrivnemu notranjemu glasu, silno hiteti, če ni hotel, da ga prehiti smrt.

Iz teh Maupassantovih pisem, kar jih je objavljenih v septembrskem zvezku ženevske revije, pa ne vidimo Maupassanta samo kot »pridobitnika«, marveč opažamo tudi razplet njegove življenjske drame. Tožbe o strašnem glavobolu in o hudih neprilikah z očmi so vedno pogostejše. V pisatelju, ki je tako dovršeno opisoval življenjsko stvarnost, človeške slabosti in pregrehe in naravne krivice, se vedno bolj temni občutje življenjske radosti, umikajoč se pred melanholijo in prvimi dihi blaznosti.

Kakor vsaka korespondenca ljudi, ki so imeli izjemne sposobnosti in originalne poglede na svet, so tudi Maupassantova pisma zelo zanimiva. Kažejo nam pisatelja, ki se je ne le z izrednim talentom, marveč tudi z veščo komercializacijo svojega dela povzpel iz skromnih razmer obubožanega normandijskega plemiča do pisatelja-gospoda, ki je imel vilo na Rivieri in se je z lastno jahto, imenovano Bel-Ami, vozil po Sredozemlju. V to napeto življenje človeka, ki uživa in ustvarja, nato pa trpi in ustvarja ter naposled čuti prihod svoje skrivnostne Horle, je seglo življenje s kruto roko in ga zlomilo duševno in telesno.

Maupassantovo delo je ostalo in ne moremo reči, da bi necelih petdeset let po smrti izgubilo svoje bistvene oblike in literarno pomembnost. Benedetto Croce je v svoji knjigi evropskih slovstvenih študij »Poesia e non »poesia« posvetil Maupassantu tople strani, polne lepega priznanja poetične vrednosti njegovih novel in romanov. Povedal je to, kar mislijo o njem vsi, ki dostikrat segajo po Maupassantovem delu.

Iz Češko-moravskega protektorata. Češka literatura je izgubila pisatelja Mathodeja Jahna, ki je umrl minule dni, star 77 let. Spadal je v vrsto moravskih krajinskih pripovednikov, ki posvečajo svoje pero predvsem določeni pokrajini, njenemu ljudstvu in prirodi. Tako je bil Jahn pisatelj Valaške krajine, pripovednik o življenju malega mesta in vasi. — 30letnico smrti Jaroslava Vrchlickega so proslavili v Pragi s svečanostjo v Smetanovi dvorani Občinskega doma, z govorom ministra Moravca in pisatelja Sekanine. Slavnost je obsegala poleg glasbenih točk in govorov čitanje izbranih odlomkov iz Vrchlickega prevoda Goethejevega »Fausta«. Posebna slavnost je bila na vyšehradskem pokopališču, kjer je Vrchlicky pokopan. — Znani dramaturg in režiser Frank Tetaner je izdal knjigo »Drama in njen svet«, ki združuje v obsežna poglavja piščeve poglede na splošna vprašanja dramatske tvorbe in njegove osebne gledališke skušnje. — Češka gledališča so začela z novo sezono v vseh mestih Protektorata. Plzenjsko gledališče slavi letos štirideseteletnico nepretrganega obstoja. — Založba Melantrich je izdala v redakciji Mirka Očadlika zanimivo beležnico skladatelja B. Smetane. V tej notni beležnici si je komponist »Prodane neveste« zapisoval razne osnutke, ki jih je pozneje delno izvedel in dovršil kot večje skladbe. Ti doslej še neobjavljeni osnutki so zdaj kritično obdelani in odpirajo nove poglede v delo velikega mojstra. — V Kutni gori so priredili daljši ciklus prireditev, posvečen spominu dramatika J. K. Tyla, ki sodi med ustanovitelje češkega gledališča v 19. stoletju. — Jara Beneš, tudi pri nas znani operetni skladatelj, je dosegel v Pragi uspeh z novo operetno skladbo »Zajčja tačica«.

V Luzernu (Švica) je bila nedavno zanimiva avkcija umetnostnih del in redkih tiskov. Tako je bila nürnberška izdaja nemške biblije iz leta 1483 prodana za 7400 švicarskih frankov, Rousseauovi spisi (19 zvezkov v maroquinu, Pariz 1793—1800) za 31.000 šv. fr. Izmed 200 slik je dosegel Tizianov »Španski plemič« 15.500 fr., Tintorettova slika moža 8500 fr., Magnescova »Krajina z menihi« 8000 fr. Visoke cene so dosegle slike staroholandskih slikarjev. Marijin oltar iz Brüggov (1499) je bil prodan za 40.000 fr. Zanimiva je tudi cena nekaterih umetnin iz 19. stoletja. Corotov »Pih vetra« je bil prodan za 11.000 fr., Lysleova krajina za 10.000 fr., Degesova risba plesalk za 3500 fr.

Napredek ukrajinskega glasbenega življenja. Iz Lvova poročajo, da se je vršila prvič v novih razmerah tekma ukrajinskih pevskih zborov. Tekmovalo je okrog 80 pevskih zborov, ki so se ustanovili po večini v zadnjem letu, ko se po tem poročilu na splob opaža oživljenje in napredek ukrajinskega glasbenega življenja.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Bobri — gradbeni inženirji

Ko je človek prodri v pragozdove, ki so nekoč pokrivali največji del Evrope, je les dobil šele svojo ceno, ki se je dvigala v razmerju s tem, kako je človek širil svojo kulturo. Pri izkoriščanju gozdov pa so človeku začeli napotovati bobri, ki so uničevali les za gradnjo svojih nasipov, zavirali vodni tek in s tem povzročali poplavljanje obdelane zemlje. Bobra so zato proglasili za škodljivo žival, ki ne sme imeti obstanka v okviru človeške kulture in ga začeli z vnemo pokončevati. Ker so žival zasledovali tudi zaradi okusnega mesa in lepega kožuha, je bil bober že v šestnajstem stoletju iz mnogih dežel srednje Evrope iztrebljen.

Dandanes imamo v Evropi spomin nanj samo še v mnogih krajevnih označbah, ki nas spominjajo na to, da je nekoč tam živel bober. Le v redkih evropskih gozdovih še najdemo bobra. Neznatno število se jih je ohranilo samo tam, kjer so bili zaščiteni. Tako n. pr. ob Labi v Nemčiji in ob ustju Rhone v Franciji. Na Norveškem pogosteje naletimo na bobra. Seveda samo zaradi tega, ker so ga tam pravočasno zaščitili. Kdor pa hoče bobra opazovati v vseh lastnostih njegovega udejstvovanja in spoznati pomen njegovega dela v okviru nedotaknjene prirode, ta v Evropi ne bo prišel nikjer na svoj račun. Tudi ne v severnih pokrajinah Zedinjenih držav ameriških, kjer je število bobrov že močno nazadovalo. Samo še neskončni gozdovi zapadne in severne Kanade nudijo edinstveno priložnost za to.

Dunajčan Karel Schwab, ki je prišel v Kanado in se je najprej posvetil kmetijstvu, potem pa postal lovec na bobre in drugo severno divjačino, je o bobrih v Kanadi pisal domov več pisem, iz katerih so povzete naslednje vrstice.

Na videz okorna žival

Prvi vtis, ki ga dobi človek, ko vidi bobra na zemlji, ne daje niti slutiti pomena in dela, ki ga žival opravlja v naravi. Neokretna in zavaljena je njegova postava. Visoko dvignjena črta upognjenega hrbta naglo pade na plosko, debelo glavo. Iz odprtega topega gobca mole oranžnobarvasti močni dletasti zobovi daleč naprej. Majhne oči imajo top, brezizrazni pogled. Okorna in na videz malo inteligentna žival vzbuja vtis, da ne spada ravno med najhitrejše četveronožce.

Iz sledov bobrove delavnosti pa lahko zaključujemo, da je ta pri nas tako redki kožuhar silna moč, ki s svojim delom v prirodi zavzema eno najvažnejših mest. V zaraščeni divjini gozda kopije pravcate jarke, ki obdajajo in zavirajo tok potokov in rek. Vedno nanovo se svetijo gozdne jase, čijih nastanek je posledica bobrovega udejstvovanja. Številne nizke kegljaste štrclje, ki imajo na vrhu sledove bobrovih zob lahko vidimo tam. Med štori najdemo tudi takšne s 70 do 80 cm premera. Podrta drevesna debla, oluščena skorje in razrezana na kose, leže na različnih krajih ob obalah rek, kakor da so pripravljena za transport.

Zanimanje za tajinstveno delo bobra se v človeku brž zbudi zlasti tedaj, če ima priliko opazovati gradnjo njihovih prebivališč in pripravljanje gradbenega materiala zanje. Bobrovi gradovi izgledajo na prvi pogled kakor pravilno zložene skladovnice okroglic, vej in vejic, ki so jih drvarji zložili v gozdu. Človeku se zdi, da plavajo na vodi. Pod to skladanico lesnih odpadkov pa se nahajajo debele stene iz olupljenih drevesnih delov, debelejših vej, zemlje, blata in peska — bobrovo prebivališče pod vodo. Vsako tako »poslopje« je močno zasidrano. Dohodi v »hišo« so vsi pod vodo.

Drvar v kožuhu

Kadar gre bober v vodo, napravi to popolnoma neslišno. Navpično zdrči njegovo telo v globino. Šele čez čas potem pomoli polovico glave nad vodno gladino. Na kraju, kjer je pogledal iz vode, se bober najprej vse naokoli dobro razgleda in se hoče prepričati, če je z vseh strani varen. Potem šele se začne popolnoma brez šuma pomikati naprej v mokrem elcmentu, puščajoč za seboj vedno bolj široko sled. Na sumljive šume odgovori bober takoj z udarcem repa in izgine pod vodo. Le skrajno previdnemu človeku se včasih posreči, da lahko gleda nenavadno prikupno sliko, ko je bober v gozdu na delu. O takem dogodku pripoveduje Karel Schwab v enem izmed svojih pisem:

Bilo je sedem živali: ena posebno velika in šest manjših, najbrže bobrovka s svojimi mladiči. Stara je podirala 10 cm debelo drevo. Ko je za trenutek prenehala z glodanjem in skrila svoje ostre zobe, ki so se vedno globlje zajedali v deblo in puščali za seboj dobro vidno sled, je samo z lahnim okretom glave pogledala za svojimi mladiči, ki so bili zaposleni s tem, da so z okoli ležečih vej glodali drevesno skorjo. V tej legi je stara izgledala kakor kožuhast palček, ki je iz nemške pravljice našel pot v kanadsko divjino. Proti koncu svojega dela pa je bila pozornost bobrovke izključno posvečena drevesu. Na oni strani, ki je bila obrnjena proti reki, je deblo najmočneje obglodala in večkrat z napeto pozornostjo pogledala proti vrhu, kam se drevo naglblje. Ko je bilo deblo tako močno obgrizeno, da je začelo padati, je bobrovka naglo odskočila, da je ne bi doletela kakšna nesreča.

Na padlem drevesu je začela takoj vsa bobrovska druščina vztrajno z delom. Najprej so deblo oropali vej. Dva do, tri centimetre debele bober gladko odgrizne, kakor da bi s kleščami odščipnil žico. Debelejše veje je treba odglodati od debla. Med pokanjem in glodanjem pada veja za vejo. Nato je prišlo na vrsto deblo. V tri dele so ga razžagali. Najdaljšega in najtanjšega so potem oluščili in začeli vleči proti vodi. Stara je pograbila z gobcem les na enem koncu, na obeh straneh pa so se mladi enakomerno porazdelili in pomagali materi pri delu. V majhnih presledkih so potiskali vrh debla proti vodi. Človek bi primerjal njih početje z delom težakov, ki z glasnim »horuk« potiskajo težki predmet naprej. Ko je bil les v vodi, so z njim odplavali na določeni kraj. Takšne količke uporabljajo bobri za gradnjo svojih nasipov.

Neprekosljivi gradbeniki

Kjer domujejo bobri, skrbno pazijo na to, da se v okolici njihovih domov vodna gladina ne zniža, ampak ostane vedno tako visoka, da so dohodi v njih prebivališča stalno pod vodo. Da to dosežejo, grade nasipe vsevprek po strugah rek in potokov in zajezujejo vodo. Ogrodje njihovih jezov se sestoji iz močnih količkov, ki so z enim koncem zataknjeni v zemljo, z drugim pa štrle v vodo. Prepleteni so z vejami in izpolnjeni z zemljo, peskom in rušami. Šele ko spomladi pridero z gora velike množine talečega se snega in pokažejo reke in potoki svojo razdiralno moč, je očitno, kako velikega pomena so nasipi, ki jih grade bobri. So namreč prav tako učinkoviti, kakor jezovi, ki jih je zgradil človek iz betona, da je z njimi ukrotil vodne sile, da mu niso preplavljale in odnašale obdelane zemlje.

Pregraje, ki jih grade bobri v ta namen, da se voda tako hitro ne odteka, pa ne služijo samo namenom in koristim tega glodalca, ampak čuvajo zemljo pred izsušitvijo in s tem preprečujejo njeno opustošenje. Bobri skrbe v naravi za pravilno porazdelitev vode in z občudovanja vredno smotrnostjo skrbe za ravnotežje v gospodarstvu prirode.

MODA IN DOM

Novi zimski plašči

Čeprav je ta ali oni zimski plašč, ki nam ga prinaša nova moda, še tako eleganten, imajo vendar vsi novi plašči neko skupno lastnost, ki upošteva današnje gospodarske prilike. Novi plašči so splošno veljavni, to se pravi, da jih lahko nosimo od jutra do večera. Moda takorekoč ne pozna več razlike med »sportnim« dopoldanskim in »elegantnim« popoldanskim plaščem — razlike, ki je včasih mučila naše gospe, če so hotele biti oblečene po vseh predpisih. Nekoliko krzna je dodelila moda tem novim plaščem, včasih več, včasih manj. Razne krznene rokave, hrbtne dele in žepe pa lahko izdelamo tudi iz blaga, ki s svojim tkivom posnema kratkodlako krzno. Krzneno okrasje si kajpada tudi lahko prikrojimo iz starih krznenih ovratnikov ali drugih ostankov krzna, ki jih imamo doma. Kajti le redke so tako srečne, da bi si lahko omislile nov krznen ovratnik!

Obleka z naramnicami

Praktična obleka z naramnicami si je sčasoma pridobila zelo velik krog prijateljic. Kajti takšna obleka, ki pride v poštev predvsem za mladostno vitke postave, ni samo izredno praktična — če jo lepo izdelamo, je lahko tudi zelo elegantna. Vrhu tega si lahko napravimo obleko z naramnicami iz stare volnene obleke, ki je ne moremo drugače popraviti ali spremeniti. Srce takšne obleke je kajpada bluza ali bolje povedano: bluze, ki jih sleherna izmed nas poseduje večje število. Kadar je vreme hladno, zamenjamo bluzo s toplim puloverjem in tako utegnemo nositi obleko z naramnicami od pomladi pa do pozne zime.

Kadar kupuješ, preglej »Jutrove« oglase!

Nekaj jesenskih dobrot na mizo!

Kostanjeva juha. Najprej narežemo nekaj poriluka, 1 veliko čebulo in vejico zelene. Vse to dušimo nekaj časa, nato nekoliko zalijemo, posolimo in popopramo in pustimo kuhati. Končno dodamo še 2 litra vode in 1 kg olupljenih kostanjev ter kuhamo približno eno uro, nekaj kostanjev pustimo celih, vse ostalo pa pretlačimo skozi široko pleteno sito ali skozi mlinček za meso. K juhi serviramo drobne rezine opečenega kruha.

Biftek iz repe. Veliko repo, ki smo jo spekle v pečici, razrežemo na 1 in pol cm debele rezine. V kozici dušimo posebej dokaj narezane čebule in nekaj tanko narezanih gob katere koli užitne vrste. V isti kozici prepečemo naposled rezine iz repe na obeh straneh in jih serviramo kot biftеke z gobami in čebulo.

Gobe v paradižnikovi omaki. Gobe dobro očistimo, operemo in razrežemo v tanke rezine. V kozici pražimo na olju nekaj nasekljanega česna in peteršilja, ko pa prične olje cvrčati, dodamo še gobe, ki jih posolimo in popopramo. Ko so napol dušene, jim dodamo še nekaj preproste paradižnikove omake in jih na rahlem ognju dušimo do mehkega.

Dobra gospodinja odstrani madeže od saj in preprog in prevleke na pohištvu, če jih posuje s kameno soljo. Sol je treba vtreti v blago, potlej pa jo nekaj časa pustimo na madežu in lahno skrtačimo.

Sadje kot zdravilno sredstvo

Vemo, da je sadje že od nekdaj zelo priljubljeno hranilno in užitno sredstvo. Moderna prehranjevalna veda nam pravi, da ima sadje z lupinami (razne vrste orehov, lešniki, mandeljni, kostanj) mnogo beljakovine in maščobe v sebi. Poleg teh važnih hranilnih snovi vsebuje sadje kot glavni sestavni del sladkor in sadne kisline, soli in vitanimne, ki so za življenje jako važni. Vse te sestavne dele nahajamo skoraj izključno le v presnem sadju; pri kuhanju in konserviranju se večinoma uničijo. Žalibog pri mnogih prebavnih boleznih ni mogoče uživati presnega sadja. Taki pijó večkrat na dan citronin sok; kajti znano je, da vsebuje ravno citrona največ vitaminov.

Sadje pa ni dobro samo za zdravega, temveč tudi za bolnika. V obliki sadnih sokov nam daje osvežujočo pijačo, skuhano sadje pa je lahka in prebavljiva bolniška hrana. Tu se spet spomnimo na citrono. Ona je staro in preizkušeno hišno sredstvo pri vnetjih vratu, angini in podobnem, kar priznava tudi moderna medicina. A ne samo pri akutnih infekcijah, temveč tudi pri slabih zaostalih otrokih, pri bledičnih osebah, zatolščenju itd. nam pametno in ne pretirano uživanje citroninega soka izborno služi. Od našega domačega sadja so pa najbolj priporočljiva jabolka. Veleti moramo, da je v koži jabolka šestkrat toliko zdravju koristnih snovi kakor v njegovem mesu; zato jabolk nikar ne lupimo, temveč jih samo umijemo in take pojemo! Sicer je koža včasih malo neprijetna, a to nič ne de; zatisni oči in zavžij, pa bo dobro. Prav majhni otroci naj uživajo sadje le v obliki iztisnjenega soka. Večjim otrokom in tudi odraslim moramo dopovedati, da sadje in zelenjavo dobro prežvečijo; le tako dobijo iz sadja vse, kar vsebuje, in je tudi prebavljanje potem veliko lažje.

O ženskah in moških

Žene so otrokom podobne. Ali ste že opazili, da izgubijo spoštovanje do tistega, ki se iz njih ne norčuje?

Če imaš lepo ženo, nikar ji ne odkrij njene popolnosti. Neki dovršeno lep kip je pobegnil s podstavka, ker ga je upravnik muzeja imenoval veledelo. Pravijo, da je pri begu pomagal tat, a ni bilo res: pomagal je velik ljubitelj lepote.

Hamlet? Hudoben otrok, ki lastni materi ni zaupal in je vzbujal srd in željo po maščevanju pri pokojnem roditelju, ki mu očividno ni bilo všeč, da se mu rogajo, čeprav ga je že obdajal molk poslednjega bivališča.

Če hočeš žensko zapustiti, a bi ne imel rad neprijetnosti, ji ponudi priliko, da te sama zapusti.

Žena laže, kadar ljubi. In moški, ki ji tedaj verjame, ji napravi največjo krivico. Zato pazi in stori nasprotno, kar ona »zahteva«.

Ali ste že kdaj slišali, da so na svetu ženske, ki ležejo v postelj, da bi govorile o vsem, samo ne o ljubezni.

Na svetu ubijamo, kar ljubimo.

Nekoč so bili mnenja, da nobena reč ne sliši toliko neumnosti kakor slika. To pa ni res. Lepa ženska, ki gre po cesti, jih sliši mnogo več.

Možje, ki se preko mere občudujejo, ne dosežejo nikdar uspeha. Oni izgube ves čas pred ogledalom.

V ljubezni mnogokrat grdi trenutki povzročijo tiste trenutke, ki jih potem imenujemo lepe.

Ženske občudujejo, česar ne razumejo. Zato je prevelika odkritosrčnost včasih škodljiva.

Pomni: Razumski ljudje nimajo v ljubezni nikdar prav!

VSAK DAN ENA

»Kadar vas vidim, moram misliti vedno na lepega filmskega igralca Rodolfa Valentina!«

»Pa saj mu vendar nisem prav nič podoben!«

»Baš zato!«

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

431. Kako se je imenoval konj filmskega igralca Toma Mixa?

432. Kaj je Morseova pisava?

433. Kako se razširja malarija?

•

434. Čarobna zvezda

Če si dobro ogledate zgornjo zvezdo, opazite različne črke. Če jih pravilno zvežete, dobite ime španskega mesta.

•

435. Koliko sem imel v žepih?

V desnem in levem žepu imam lire, v desnem žepu več ko v levem. S predevanjem iz eneag žepa v drugega spreminjam vsote. Prvič predenem iz desnega žepa v levi žep toliko, kolikor je tam. Sedaj predenem iz levega žepa v desni žep toliko, kolikor je tam. Tretjič predenem iz desnega žepa v levi žep, četrtič iz levega v desni in petič iz desnega v levi žep, vselej toliko, kolikor je tam. Po petih spremembah imam v vsakem žepu enako po 64 lir. Koliko lir je bilo v začetku v desnem in koliko v levem žepu?

•

Rešitve nalog od 426. do 430.:

426. Francoski pisatelj Honore de Balzac je napisal vrsto romanov pod naslovom »človeška komedija«.

427. Obrok je delna vsota, ki se plačuje po dogovoru do poravnave celotnega zneska.

428. Rimljani so šteli svoj čas od ustanovitve Rima, t. j. od l. 754. pred našim štetjem.

***

429. Račun s trga: Urša je nesla z doma 20 jajc, Meta 60 jabolk. Maksimalne tržne cene so bile za jajca po 2 liri, za jabolka po pol lire. Meta je vzela od Urše 12 jajc za vsa jabolka. Če bi jih bila prodala po 2 liri, bi dobila 24 lir, za vsa jabolka pa 30 lir, bi bila torej za 6 lir na slabšem. Ker pa jih je prodala po 3 lire in skupila 36 lir, je bila na boljšem za celo 12 jabolk po pol lire.

430. Križanka

Vodoravno: 1. kavka, 4. zakon 8. soj, 10. vrh, 12. ol, 14. oba, 16. bi, 17. kolnik, 18. skovir, 19. as, 20. oda, 21. Ka(lj), 22. naš, 23. bet, 25. nakit, 26. losos.

Navpično: 2. as, 3. Vošnjak, 5. krvoses, 6. oh, 7. bokal, 9. ob, 11. pirat, 13. los, 14. oko, 15. asa, 16. bik, 21. do, 23. na, 24. bo, 25. to.

Drago Grigorijev:

Tinko Piska

»E, Bog te je dal, Natašaaa! ... Štorkljaš pa kakor bi bila v javni čitalnici ...«

Tako sem posrečeno začel svoje novo delo, prejkone novelo, če pa bo Bog dal, morda tudi roman ... In nenadoma sem bil tako vzradoščen nad tem začetkom, da sem kar poskočil na svojem stolu in pri tem tresknil z nogo pod mizo v stol nasproti, da je odmevalo po velikem, tihem prostoru. Res sem bil v javni čitalnici in blaženo razvijal misli ter jih metal na papir. Pravkar je neki mladenič po prstih drsal po parketnih tleh mimo mene in čutil sem za umestno, nadaljevati svoj začetek:

» — Ker le tam je treba udarjati s petami čevljev močno ob tla, če hočeš obrniti splošno pozornost na svoj novi klobuk ali na svojo novo polt ...«

No, da; pero je teklo, gromadile so se vrstice, v meni pa se je kopičil ponos. Resnica? Ha, kje je resnica na svetu! Meni je treba denarja, denarja! V izložbi neke knjigarne na vogalu me čaka Župančič, ves, kolikor ga je. Njega si moram zaslužiti, s to svojo glavo si ga moram pridobiti! Ko hodim mimo izložbenega okna, se mi smeje za steklom in mi mežika: »Le tako naprej, fant! Ne bo dolgo, ko se bom smejal v tvoji malhi ...«

Da, ne sme biti dolgo. Toda dve sto lir! — Ha, svet, videl boš: Tinko Piska ni od muh!

In pero teče. Puščica za puščico se prožijo v naše razmere. Izza vrstic se mi nasmiha Oton, ko da bi mi hotel dati poguma. Ne, poguma se pri nas ne manjka, dragi moj! Le prisluhni; ko sem se v svoji zgodbi spomnil že neštetokrat pogrevanih »neljubih budilk«, sem smelo zapisal:

»... Zatorej je upati, da bodo naše vse časti vredne gospodinje v bodoče nakrmile svoje putke in pitke vsak večer v toliki meri, da bodo strpele vsaj do sončnega vzhoda in ne bodo odpirale svojih lačnih kljunov že v nočnih urah ...«

Ha? Kaj praviš? Kakor bi slišal Dickensa, ne? Da, da, dragi moj, ti stari tamle ob isti mizi meni nasproti in nekoliko vstran: me začudeno gledaš? Vidiš, pravkar sem v svojem elementu. Veš, kaj pomeni beseda: genij? No torej! Tako je pač z nami, ki so nas matere rodile v marcu!

Kaj? Na tvojem bedastem obrazu vidim neizgovorjeno vprašanje: kaj pa je potlej, če si v marcu mesecu rojen? Ti ne veeeš?

Dragi stari prijatelj, večja polovica življenja je za teboj in videti je, da ti ni zapustila drugega ko siv venec okoli glave! Meni pa se smehlja bodočnost v vseh glorijah od modre do rdeče. Vse to pač zato, ker sem rojen v mesecu, ko se rode genijі. Da ne? Le poslušaj: Dickens se je rodil marca ... da, Charles Dickens ... potem, da in ... skratka — jaz!

Torej, stari, tako ti povem, najbolje storiš, da sedaj ne tuguješ, ker je že prepozno, veš, ampak greš lepo k svojemu očetu in mamici in ju pobaraš zakaj ... En, nemara pa jo včasi le zavozim malo predaleč v svojih modrovanjih ...

Pa dobro, da sem se domislil; ob priliki bom razvil na papirju idejo obnašanja mladih do starih in naslov ji bo: Jeunesse dorée ...

Stran, stran, navlaka in druge reči! Tu je Oton, za njega vse sile, to je moje geslo!

»... Ob veličastnih gotskih stebrih, ob duha povzdigujočih celih stenah iz stekla in nad krasnimi marmornatimi stopnišči se na debelem konopcu (s škripcem, ki mu je poznana vsa lestvica pevske skale) leno dviguje — zidarska kibla, polna malte ...« (Pripomniti moram, da tisti čas naša vseučiliška knjižnica na zunaj še ni bila dogotovljena in so jo še zmerom krasili zidarski slavoloki — leseni odri, popackani z apnom.)

In nalik drobnemu glasu iz občinstva se je med vrsticami zableščala misel: saj ni tako daleč za nami, da bi nam Wellsove bukve ne vedele povedati, kako so si pobožni verniki v deželi sonca sezuvali sandale, preden so stopili v svetišče svojega boga ... Mar nam ta kulturna ustanova (vseučiliška knjižnica) ne pomeni svetišča in te skladovnice knjig niso naše božanstvo? ...

Strašna eksplozija me je v tistem trenutku vrgla kvišku ... Pa samo zdelo se mi je, da je pod mizo samo počil top, ker v resnici ni bilo nič nevarnega. Samo kup knjig se je nekam zvalil pod mizo in povzročil takšen hrup. »Reve,« sem si dejal, gledaje vse omizje zviška; »ko bi vedeli, kakšnemu toku misli ste zajezili pot s svojo buržujsko nerodnostjo!«

Toda bilo je konec mojega genialnega navdahnjenja. Pobasal sem svoje reči in posadil na glavo črn klobuk s širokimi krajevci, kakršen pristoja človeku, ki se podpisuje Tinko Piska, in sem odkorakal po gladkem parketu. Kravata mi je stala v redu pod belim ovratnikom srajce (to sem videl v steklenih vratih knjižne omare), torej sem lahko šel dvignjene glave in ne da bi pazil na to, ali se pete mojih čevljev dotikajo tal ali ne.

Zunaj je bilo lepo popoldne. Narava kakor polizana od nedavnega dežja, sonce kakor sam zaklad zlata. Luže po cesti so se lesketale ko raztopljeno srebro.

Vrh ceste se je pojavil eleganten avto. Veličasten v blesku umite kovine se je podil na vso moč proti meni.

»Zlodej! Kakor bi ga iz škatlice vzel, pa vse blato meče okrog sebe!«

Toda zbogom modrovanje! Opazil sem, da se bova srečala ravno ob veliki luži. Bog in narod, tu se velja podvizati!

Skočil sem med lesene opore zidarskega odra, da bi bili čim dlje od luže; in že je avto tu. Lump! me tresne tedaj po glavi kibla z malto, da se mi je zabliskalo pred očmi tisoč sonc obenem z belim curkom čobodre. In v nameček še veličastna prha izpod koles avta, ki me je oplazil od strani ... prha, vredna veličine limuzine, oddaljajoče se po sprani cesti.

»Vragovi sodobni!«

... Mislite, da sem kaj drugega vzkliknil sam pri sebi takrat, ko sem se ozrl po sebi. Zgrozil sem se, da je bilo tega božjega žegna deležno morda tudi moje pisanje.

Toda Oton se mi še vedno vabljivo smeji za steklom izložbe. In svoje pisanje še zmerom nosim v žepu suknjiča na srcu. Čakam samo, da se mi bo z zlato zarjo naznanilo navdahnjenje, da bom prijel za pero: tedaj se bo ta moja črtica (s pravcatim osiščem puščic) raztegnila v povest, ki bo za nekaj mesecev napolnila podlistek našega dnevnika.

In da si takrat s to svojo lastno glavo ne bom zaslužil Otona? Ne samo njega; lahko celo Franceta iz Vrbe!

Da, glejte, tako je z nami, ki so nas matere rodile v marcu.

MODERNI ČAS

V St. Louisu v državi Indiani so priredili zadnje dni maja tekmo, kdo bo imel najboljšo masko Charlija Chaplina. Razpisali so za imitatorje znanega komika pet nagrad. Ko je za tekmo zvedel Chaplin, se je odpeljal v St. Louis in se udeležil tekme inkognito. Dobil je poslednjo nagrado.

SPORT

Brez presenečenja ne gre

II. kolo nogometnega prvenstva po Italiji je prevrglo marsikatero napoved — V diviziji A vodi Roma, v B pa Cremonese

Je že tako v nogometni igri, da so vsa ugibanja o izidih v naprej računi brez krčmarja. Kakor že v otvoritvenem kotu tako so strokovnjaki tudi za nedeljsko drugo preskušnjo mnogih kandidatov za najboljša mesta napovedali vse mogoče, dogodilo pa se je marsikje čisto drugače. To velja v najvišji diviziji predvsem za moštvo Torina, ki je na lastnem igrišču izgubilo že drugo zaporedno bitko in obviselo zaenkrat nekje med nebom in zemljo na predzadnjem mestu med vsemi 16 tekmeci. Med nepričakovana je treba dalje prišteti tudi remisa obeh milanskih enajstoric, od katerih je imel Milan prednost domačega igrišča, Ambrosiana pa je šla v goste v Genovo z zvonečo zmago zadnje nedelje nad Torinom. Vse drugače kakor je kazalo na papirju, sta se končali tudi tekmi v Bergamu in Rimu, kjer sta obe gostujoči moštvi imeli mnogo manj govoriti kakor so pričakovali njeni pristaši. Triestina je ostala zvesta tradiciji in je tudi drugi termin preživela z eno točko izkupička, to pot vsekakor na vročih tleh v Firenzi. Najmlajši iz te družbe (Vicenza) je razmeroma ceneno odnesel kožo s srečanja z državnim prvakom, toda vendar nič bolje, kakor da je do nadaljnjega na zadnjem mestu v tabeli divizije A.

Štirje remisi in štiri tesne zmage

Za en sam gol plodovitejši so bili to nedeljo napadalci vseh 16 enajstoric v prvi diviziji, vendar je bila razdelitev na posamezna srečanja nekoliko drugačna kakor zadnjič. Same tesne zmage (edini 2:0 je knjižila Atalanta na račun Barija) z enim golom razlike, istočasno pa štirje neodločeni izidi z vsega 8 zgoditki, to vse kaže, da se napadalne formacije še zmerom niso razigrale in so bile v glavnem na delu le še obrambe. Ples se je pač šele začel ...

Konkretno o nedeljskem sporedu še tole: **Fiorentini** so pripisovali več kakor je pokazala ta dan; **Triestina** je zasluženo izvojevala svoj 2:2. — Obisk državnega prvaka **Rome** pri **Vicenzi** je stal slednjo obe točki; glede izgube količnika ji ni treba tožiti, saj je izgubila samo z 1:2. — Dva napada, ki sta obetala mnogo, sta bila na delu pri **Milanu** in **Genovi**, toda dosegla sta nič več in nič manj kakor remis brez gola (0:0). — **Venezia** in **Juventus** sta veljala kot enakovredna že v napovedi; ker Benečani niso znali izkoristiti domačih tal, je ostalo tako tudi na koncu igre, in sicer 1:1. — **Livorno** je gostoval v **Torinu** proti favoritu enakega imena; moštvo je pokazalo, da misli letos čisto resno, in je z 2:1 zasluženo spravilo še dve točki ter zavzema poleg Rome najvidnejše mesto med vsemi. — **Liguria** in **Ambrosiana** sta se razšla s točko in golom za vsakega (1:1). — **Bari**, to je drugi novinec v tej ligi, je moral v nedeljo doživeti prvo razočaranje; po lepem uvodu z dne 4. t. m. je zdaj položil orožje pred precej povprečnim nasprotnikom **Atalanto** z 0:2. — Drugo rimsko moštvo (**Lazio**) je knjižilo še dve točki v dobro prestolnice, in sicer ta dan proti nevarni **Bologni** z 2:1. Rim ima torej zdaj besedo v nogometu, kajti izmed treh prvih moštev sta dve tamkajšnji, med njima pa kot drugi Livorno.

Vrstni red po točkah je naslednji: Roma in Livorno 4, Lazio, Ambrosiana, Genova 3, Bologna, Juventus, Atalanta, Bari, Triestina 2, Fiorentina, Venezia, Liguria 1, Torino, Vicenza 0 točk.

Sem in tja po diviziji B

Nič manj razgibana kakor pri najboljših moštvih je bila ta druga prvenstvena nedelja tudi pri drugorazrednih, kjer se je sama pojavila na čelu vseh enajstorica, ki se je pred meseci še prerivala za svoj prostor med 18 predstavniki te skupine. In zdaj ga ta Cremonese zavzema, in sicer do nadaljnjega celo najbolj častnega, kot edino moštvo, ki obe nedelji ni bilo poraženo. Zelo uspešni sta bili ta dan tudi ekipi Spezie in Palerma, obe v gostih izven doma. Nedeljskih devet tekem v diviziji B se je končalo takole:

Alessandria-Napoli 0:0, Novara-Modena 2:0, Pro Patria-Brescia 0:0, Pisa-Anconitana 2:2, Spezia-Pescara 3:0, Savona-Padova 1:1, Cremonese-Mater 4:1, Udinese-Fanfulla 1:1, Palermo-Siena 2:1.

*

Zdaj bi bila na vrsti divizija C, v kateri je bilo po raznih okrožjih odigranih nad 60 tekem. Glede na stare simpatije iz prejšnje sezone bi zabeležili tukaj samo dve tekmi iz okrožja A, izmed katerih je v eni Pro Gorizia doma zmagala nad Trevisom s 3:1, v drugi pa je Fiumana na gostovanju v Triestu izgubila proti tamk. vojaškemu moštvu, ki igra kot samostojna edinica v prvenstvu kakor vsa civilna moštva, z 1:2. Tudi drugo triestinsko moštvo (Ponziana) je v igri z Monfalconom spravilo obe točki.

*

Herbergerjeva enajstorica za mednarodne tekme proti Švicarjem in Hrvatom je imela v nedeljo svojo generalko v Stuttgartu. Izbrano moštvo je porazilo nasprotnika (bil je kompletni Kicters iz tega mesta) kar s 7:0. Nemška nogometna elita stoji krepko in zanimivo jo bo slediti prihodnjo nedeljo v švicarski Bern.

*

Hrvati in Rumuni so minulo nedeljo igrali svojo medsebojno nogometno tekmo v Bukarešti. Hrvati so se pokazali v prav dobri luči in so odšli s terena neporaženi z 2:2.

Table-teniška nedelja

Prvi letošnji nastop igralcev male žogice na Rakovniku

V klubskih prostorih na Rakovniku je bil v nedeljskih dopoldanskih urah odigran prvi tableteniški turnir letošnje sezone, za katerega so prijatelji te igre pokazali izredno zanimanje. Za tekmovanje se je priglasilo 44 tekmovalcev in ena zastopnica nežnega spola, med njimi tudi nekateri znani aktivni pristaši te sportne panoge, ki so si nazadnje tudi priborili dostop do najvažnejših odločitev. Čeprav se je vsem poznalo, da so precej dolgo počivali, so bile finalne igre, v katerih je zmagal Strojnik, prav napete in zanimive do zadnjega.

Iz glavnega turnirja navajamo naslednje izide:

II. kolo ali osminski finale: S. Bradeško-Martelanc 2:0, Sedej-Florjanc 2:0, Benedičič-Sajovic 2:1, Blagne-Rajko Merala 2:0 Aleš Strojnik-Milanovič 2:1, Potočnik-Čobal 2:0, Sevšek-Sobočan 2:0, Bogataj-Bakovnik 2:0.

III. kolo ali četrtfinale: S. Bradeško-Sedej 21:14, 22:24, 21:12, A. Strojnik-Potočnik 20:22, 21:15, 21:13 (ena najlepših iger), Bogataj-Sevšek 21:10, 20:22, 21:7 in R. Merala-Benedičič 21:19, 14:21, 21:18. Zanimivo je, da so si vsi štirje finalisti priborili vstop v finale šele po treh setih. Finale je bil potem odigran po sistemu na točke.

Finalno tekmovanje: Bradeško je premagal Meralo 21:15, 21:13, Bogataja 2:1, izgubil pa je proti Strojniku 18:21, 24:22, 13:21. Strojnik je porazil Meralo 21:17, 24:22 in Bogataja 21:19, 21:13. Končno je Bogataj premagal Meralo 21:13, 21:18.

Zaključna ocena je bila: 1. Aleš Strojnik 3, 2. Stanislav Bradeško 2, 3. Dušan Bogataj 1 in 4, Rajko Merala 0 točke.

V tolažilnem turnirju je v finalu Marijan Merala premagal Cvetrežnika z 21:6 in 21:9.

Vsi najboljši so bili nagrajeni, deloma z darili, deloma z diplomami.

Kaj je bilo še novega?

Namesto mednarodnega lahkoatletskega dvoboja med Madžarsko in Italijo, ki bi bil moral biti v soboto in nedeljo v Bologni, pa je bil pozneje na madžarsko željo odgoden na drugo leto, je atletska zveza sklicala del svojih atletov in atletinj na lepo skupno prireditev v Piacenzi. Na sporedu je bilo 8 moških in 4 ženske discipline, v katerih so bili doseženi naslednji najboljši izidi: na 110 m z zaprekami Facchini 15.2, na 800 m Bard 1:56, na 1500 m Vitale 3:57, na 10.000 m Beviacqua 31:55.2, v krogli Bertocchi 13.99 m, v skoku ob palici Romeo 3.80 m in v disku Consolini 51.69 m ter pri ženskah na 80 m z zaprekami Franco 12.6, na 100 m Camporese 12.9, na 200 m Cattaneo 26.1 in na 800 m Tonani 2:31.

Na dveh cestnih kolesarskih dirkah sta se v nedeljo spravila na prvi mesti Chiappini na vožnji po rimski okolici (165 km daleč) s časom 5:50 ter Bini na 108 km dolgi krožni vožnji v Ferrari s časom 2:45.55²/₅ ali s povprečno hitrostjo 39.060 km na uro.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Komunikeji Conija

Preimenovanje sportnega kluba Moste

Zaupnik CONIja sporoča:

Zaradi vprašanja prizadetih organizacij se dovoljuje, da se preimenuje dosedanji sportni klub Moste v: Sportni odsek Dopolavora tobačne tovarne.

Sportne zveze, ki jim pripada sportni klub Moste, naj vzamejo novo preimenovanje na znanje.

Ureditev tableteniškega sporta

Zaupnik CONIja sporoča:

Vsa sportna združenja, ki so včlanjena v CONIju, se obveščajo, da je po Dopolavoru urejena delavnost tableteniškega sporta.

Sportna združenja, ki nameravajo organizirati tekme in turnirje, se morajo odslej obrniti za dovoljenje na pristojni pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani.

V primerih brez potrebnega dovoljenja bodo pristojna oblastva prepovedala tableteniške prireditve.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 13. okt., ob 17.30: »Deseti brat.« Red Premierski. Premiera.

Nova uprizoritev domačega dela. Kot tretja letošnja dramska premiera pride v torek na oder na novo redigirana P. Golieva dramatizacija Jurčičeve povesti **»Deseti brat«.** Delo je ena izmed posebno pomembnih pisateljevih tvorb in šteje med posebno razširjene ljudske povesti. Lik desetega brata Martina Spaka je v naši književnosti vsakomur znan. V 16 slik nanizani glavni prizori iz povesti tvorijo zgodbo desetega brata. Uprizoritev dela bo pokazala M. Skrbinška v naslovni vlogi. Delo je tudi scensko svojevrstno prikazano in bo aparten prispevek v sporedu letošnje sezone. Osebe: deseti brat — M. Skrbinšek, Piškav — Peček, Kvas — Drenovec, starec — Brezigar, deklica — J. Boltarjeva, Dolef — Lipah, Benjamin — Bratina, grajska gospa — Gabrijelčičeva, Manica — Levarjeva, Palček — Bajde, Marijan — Verdonik — Urša — Rakarjeva, Obrščak — P. Kovič, Matevžek — Košič, 1. kmet — Gorinšek, 2. kmet — Podgoršek, 3. kmet — Blaž, Miha — Potokar, France — Raztresen, Krjavelj — Cesar, Krivec — Plut, Francka — Sancinova, sodnik — Nakrst, dr. Vencelj — Košuta. Režiser: prof. O. Šest, inscenator: inž. E. Franz.

OPERA

Torek, 18. okt.: Zaprto.

Sreda, 14. okt., ob 17: »Traviata.« Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Kot prva letošnja operetna uprizoritev bo prišlo na vrsto delo skladatelja Millöckerja na spored. Opereta v treh dejanjih Gasparone« ima svoj naslov po imenu sicilijanskega razbojnika, na čigar rovaš se plete glavno dejanje: ljubezenska zgodba med neznancem in mlado bogatašinjo. Dejanje se dogaja na Siciliji.

Verdijevo »Traviato« bodo peli v **sredo izven abonmaja,** na kar posebno opozarjamo. Veliko zanimanje, ki vlada za novo uprizoritev te opere, potrjuje z vsem poudarkom veliko spoštovanje do Verdija in njegove sugestivne glasbene ustvarjalne sile. Zasedba bo premierska.

Radio Ljubljana

TOREK, 13. OKTOBRA 1942-XX

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 12.20: Simfonična glasba. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Lahko glasbo vodi dirigent Petralia. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Novi orkester vodi dirigent Fragna. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Polke in mazurke. 20.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Lirična prireditev družbe EIAR: Neron. V odmorih: 21.35 pribl.: predavanje v slovenščini. 22.20 pribl.: zanimivosti v slovenščini. 23.05: poročila v italijanščini.

Drobne zanimivosti

Uganka vražjega voza. Prebivalci vasi Marosarpataka na Madžarskem so zadnje tedne močno razburjeni zaradi nekih čudnih prikazni. Več vaščanov pripoveduje grozljivo, da so že nekajkrat videli, kako je opolnoči zdirjal z bližnjega grajskega dvorišča voz z volovsko vprego, za kočijaža pa je bila grda coprnica. Nekateri pogumni fantje so se odpravili, da zadržijo vražji voz, toda voli so bruhali ogenj in čarovnica jih je priganjala v dir. Slednjič je vmes poseglo orožništvo. Dva orožnika sta se postavila na prežo in jima je kar prvo noč uspelo do kraja razjasniti strašno zadevo. Ker je graščak nekje v kopališču, so nekateri mračni tipi izkoristili njegovo odsotnost, da so dragoceno grajsko opravo odpeljali ponoči z volovsko vprego. Eden izmed njih se je zavil v plašč iz ovčjega krzna in je kočijažil. Njegovi pajdaši so imeli v železni posodi žerjavico. Če se je kdo približal vozu, so ga obmetavali z žerjavico. Sredi noči je taka vožnja seveda razburljivo vplivala na lahkoverno ljudstvo. Orožnika pa se kajpada nista dal preplašiti. **Spravila sta** lopove na varno in sta lahko graščaku vrnila ves plen.

Poroka ob mejni pregraji. Nenavadna poroka je bila sklenjena te dni na švedsko norveški meji. Nevesta je bila Norvežanka, ženin pa Šved. Vsekakor je nevesta imela norveško dovoljenje za pot na švedsko, ni pa imela švedskega dovoljenja za prestop meje. Ker je bilo že vse pripravljeno za poroko, je moral duhovnik poročiti mladi par na sami meji. Takoj nato je nevesta oziroma novoporočena žena lahko stopila na švedska tla, ker je s poroko postala švedska državljanka.

MALI OGLASI

Službo dobi

Delo dobi
več zidarjev in delavcev. Plače ugodne. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13832-1

Služba išče

Sin trgovca,
gostilničarja, posestnika, večletni šolski upravitelj, vajen prijeti za vsako delo, oče dveh nepreskrbljenih otrok, brez vsakršnih sredstev, vljudno prosi za kakršnokoli zaposlitev — ali podporo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Potreben«. 13535-2

Mlajše dekle
popolnoma samostojna gospodinja, želi službe k eni ali dvema osebama. Nekoliko se razume na šivalni stroj. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Varčna in čista«. 13839-2

Zaslužek

Vsako pisarniško
delo, prepisovanje, prevzamem na dom. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13853-3

Pouk

Iščem učitelja
za klavirsko harmoniko. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Uspešno poučujem«. 13844-4

Prodam

Dve diri
na peresa ter 1000 steklenic, 6 decilitrskih, — prodam. Slomškova 27. 13528-6

Pisalno mizo
stoječe ogledalo, stojala za dežnike, omarico za pisma, zapestno uro, boo (blajhana lisica), čevlje št. 37, prodam. Ulica 3. maja 7-II., levo (Aleksandrova). 13842-6

Pozor, modistke!
Prodam stojala za klobuke, ogledala, cvetlice, peresa itd. Ulica 3. maja 7-II., levo (Aleksandrova). 13843-6

Zaboji
za krompir in sadje ugodno naprodaj. »Triglav«, Resljeva c. 16. 13848-6

Kupim

Preprogo (čilim)
približno 2×1.50 m, in električno peč kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Čilim«. 13855-7

Avto moto

Ročne hišne brizgalne
po predpisih Gasilskega urada, izdeluje in dobavlja RUPENA-LUTZ, Ljubljana VII. 13543-10

Tovorni ali
poltovorni avtomobil do 1000 kg nosilnosti kupim ali pa ga vzamem samo v najem, za vožnjo samo dopoldne, preskrbim vsa potrebna dovolila za vožnjo proti dobri odškodnini. Koblarjeva 7. 13524-10

Del prodigio della Lampada Osram

Un filo già spiralizzato viene ancora riavvolto su sè stesso a spirale. Da questo processo di lavoro, che non può essere seguito ad occhio nudo, risultano distribuite, su di una lunghezza di cm. 2¹/₂, circa 3600 spire che sono di nuovo avvolte in più di 100 altre spire, senza che esse abbiano a toccarsi fra di loro. La superficie del filo che disperde calore diventa così la più piccola possibile e l'efficienza luminosa, la più alta che si possa raggiungere.
Perciò si ottiene con le
LAMPADE OSRAM-D molta luce e poco consumo

Žica že enkrat oblikovana v obliki vijačnice se navije še enkrat v obliki spirale. S tem postopkom pri izdelovanju, ki ga ne moremo videti s prostim očesom, dosežemo na razdaljo 2¹/₂ cm. okoli 3600 zavojev, ki so potem na novo naviti v obliki drugih stotih zavojev, ne da bi se med seboj dotikali.
Površina žice, ki izžareva toploto postane tako kar najmanjša in svetlobni efekt največji, kar jih je mogoče doseči.
Zato dosežemo -

OSRAM-D ŽARNICO
mnogo svetlobe in majhno porabo

G 3

Kolesa

Kupimo stare bicikelj-gume, biciklje.
Merkur, Puharjeva ulica št. 6. 13354-11

Lokali

Trgovino
na zelo prometnem kraju prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Trgovina«. 13522-19

Sobo odda

Lepo opremljeno
sončno sobo s posebnim vhodom in souporabo kopalnice oddam stalni gospodični. Ogled do pol 15. ure. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13845-23

Zračno sobo
svetlo, s separiranim vhodom in souporabo kopalnice, oddam za 1. november. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13851-23

Lepo opremljeno
sobo s strogo separiranim vhodom oddam. — Černetova 30-I. 13850-23

Lepo opremljeno
sobo z dvema posteljama oddam. Zajtrk in večerjo se lahko kuha na elektriko. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13852-23

Lepo opremljeno
sobo s posebnim vhodom, uporabo kopalnice, v strogem centru, oddam najraje oficirju. — Beethovnova ul. 15-II., desno, vrata 11. 13856-23

Sobe išče

Solidna
gospodična išče kjerkoli prazno sobo s strogo posebnim vhodom takoj ali s 1. novembrom. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točna plačnica 3333«. 13523-23a

Sončno, lepo sobo
s posebnim vhodom, v centru išče stalen gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Najraje nova hiša«. 13857-23a

Živali

Izgubil se je
pes ovčar, rjavkasto-sive barve. — Sliši na ime »Brut«. Oddati ga je proti primerni nagradi pri Bergman, Poljanska cesta 27. 13838-27

500 lir plačam
kdor mi izsledi tatu danes ukradenih kuncev. Mihelič, Streliška ulica 29a. 13841-27

Golobček je ušel
v Pleteršnikovi ulici. — Najditelj naj ga odda proti nagradi: Derganc, Bleiweisova 31. 13847-27

Izgubljeno

Izgubil se je
poročni prstan, vgravirano ima »Lojze 6.V.1934«. Vrnitev proti nagradi. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 13840-28

Obrt

Gospodje, pozor!
Klobučarna »Pajk« vam strokovnjaško o č i s t i, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra cesta 38. J-158-M-30

Informacije

Usmiljenja prosi
mlada mati 2 majhnih otrok. Ostala je že več kot leto dni brez vsake denarne podpore. Sedaj je še sama obolela in ne more iti na delo ter tako ostala že nekaj mesecev dolžna na stanarini. Zato se obrača na dobra srca, da se ji vsaj malo pomaga s kako malo vsoto. Za cenjeni odgovor prosi na ogl. odd. Jutra pod »Bila žena visokega uradnika«. 13849-31

IL COLLEGIO ITALO BALBO - RIMINI

accetta ragazzi sloveni età inferiore 14 anni per ogni ordine di studi. Chiedere programma!

sprejema slovenske dečke izpod 14 let za vsakovrstno šolanje. Zahtevajte programe!

Kadar prodajaš, preglej »Jutrove« oglase!

H. de Vere Stacpoole: 48

OTOK BISEROV

Roman

Udarec, ki je bil zadel njega, je bil hkratu udarec Izabeli. Kam naj jo pelje, ko nima doma mimo revnega mornarskega ležišča, niti ne drugih sredstev mimo koščka kruha, ki si ga bo služil ločen od nje?

»Ne, nista naju speljala za nos,« je rekel Cardon; »a to, kar se je zgodilo, nama bo prihranilo obilo sitnosti. Kaj ne razumete? Biseri in železna blagajna so na ‚Domainu'. Kje drugje naj bi bili? Ali vam nisem rekel, da jo misli Van Houten popihati z ‚Domainom'? Nu, zato je prenesel železno blagajno tja; in nama dvema ni treba drugega, kakor zaveslati do jadrnice, dvigniti sidro in odpluti. Vse, kar je storil Van Houten, je bilo od začetka do konca voda na najin mlin, in kar koli je nasplet-karil, se je obrnilo zoper njega samega ... mar ne vidite?«

Floyd se je opomogel. Van Houtenovo zadnje dejanje je pomenilo končno črto pod ves račun. Ne le, da ga je odvezovalo mnogih sitnosti, ker je bila železna blagajna že na ladji, ampak opraščalo ga je tudi vsakršnega pomisleka in obotavljanja. Ves Van Houtenov naklep, ki je bil tako premeten, tako dobro premišljen, in ki ga je bil Hakluyt s svojima ladjama in denarjem tako izdatno podprl, se je izjalavljal zaradi majhne napake: pogovora med Hakluytom in O'Connorjem, ki ga je bilo prestreglo Floydovo uho.

»Pojdimo,« je rekel Cardon.

Jadrno so zapustili hišo. Cardon je šel naprej, za njim pa Floyd in Izabela, ki sta se še vedno držala za roko.

To je bilo njih slovo od otoka. Ob teh nekaj korakih od hišnih vrat do brega je Floyda živo prevzela zavest, da ga zapušča za zmerom. Otoček, od skalnih pomolov pa tja do daljnih ognjev, kjer so se iskalci biserov in posadka »Južnega križa« gostili pod palmami, se mu ni bil zdel še nikoli tako lep kakor nocoj. Ko so veslali čez laguno, mimo krme »Južnega križa«, so slišali petje v taboru domačinov, ki ga je nočni veter prinašal do njih. Z jadrnice, kjer sta ujeta hudobneža nedvomno begala po prednjem gradu ter iskala poti za beg, ni bilo slišati glasu; prav tako se ni nič oglašalo na »Domainu«, kajti vsa posadka, vštevši stražo pri sidru, je spala kakor ubita.

Ko so priveslali do boka ladje, je Cardon zaklical. Nekdo na palubi je vstal, stopil k ograji in si pomel oči.

Vrgel jim je konopec, za katerega je Cardon privezal čoln.

Potem so zlezli na ladjo. Trije možje — podčastnik in dva mornarja — so spali na palubi, in ko je Cardon ukazal, naj zbude posadko in vzdignejo sidro, je za hipec kazalo, da bo nastala zmešnjava. Toda Izabela je rešila položaj.

»Van Houten tako naroča,« je rekla v jeziku domačinov. »Sam ostane tu; ladja pa naj plove, kakor bo rekel ta,« je končala in pokazala na Cardona.

Ko bi se bila podčastnik ali moštvo poskusila upreti, bi ju bil Cardon hitro ugnal v kozji rog; a takega poskusa ni bilo. Nihče ni ničesar slutil; da bi bilo na kopnem kaj narobe, niso bili videli in konec koncev je bilo Kanakom malo mar, ali plovejo pod O'Connorjem ali pod Cardonom. Mimo tega so že komaj čakali, da bi odrinili: voda je bila na ladji, in O'Connor jih je bil opozoril, naj bodo vsak trenutek nared za odhod.

Veter je čvrsto pihal proti vrzeli v klečeh, ko se vlekli sidrno verigo iz vode, in Floydov glas, ki je ukazoval, naj razpno gornja jadra. Plima se je morala vsak čas obrniti, in bližal se je trenutek, ko bo voda ob vhodu na laguno mirnejša. Preden je zaukazal odhod, je Floyd še skočil v kajuto in res našel tam železno blagajno, ki je stala med posteljo in mizo.

Ne le, da je bila železna blagajna na ladji, ampak Van Houten je bil semkaj prenesel tudi pločevinasto škatlo, v kateri je ležal ves ostanek denarja, ki sta ga bila rešila s »Cormoranta« in »Tonge«.

Okradel je bil Floyda, dosegel pa samo to, da mu je še bolj napolnil žepe.

Baš o tem je Floyd premišljeval, ko je stal na palubi, obračal krmilno kolo in spremljal kretanje ladje, ki ga je voljno ubogala. Z buhom sape mu je udaril v nosnice rahel, vroč in rezek duh, smrad po smoji, čeprav si ni znal razložiti, odkod. Pogledal je čez ramo, tja proti daljnim ognjem v taborišču, in pomislil, da nemara prihaja s te strani; od drugod ni moglo biti, razen kvečjemu z »Južnega križa«, in na »Južnem križu« ni bilo videti nobenega znamenja, da bi kurili. Nemo in skrivnostno je ležal na vodi, molil jambore v zvezdnato noč in metal svojo črno senco po iskreči se gladini.

Skalna pomola sta kakor sen zletela mimo, in jadrnica, ki ji je vrela izpod kljuna snežnobela pena, je zdrčala na vnanje morje.

Floyd je prepustil kolo podčastniku in nekaj trenutkov zamišljeno zrl po temnem morju; nato se je obrnil in šel v podpalubje, kjer ga je v kajuti čakala Izabela.

Cardon, ki je bil ostal na palubi, je jel hoditi sem ter tja. Časih se je zastrmel nekam čez krmo, kakor bi čakal, da se v kipeči brazdi, ki jo pušča ladja za seboj, nekaj pokaže. Veter je pihal močneje, in »Domain« je delala dobršnih osem vozlov. Nobenega oblačka ni bilo opaziti na zvezdnatem nebu, nobenega jadra na obzorju; otok je bil izginil, nikjer ni bilo več sledu o njem.

Koravdni otoček ponoči vobče ni kajsi viden. Saj ni toliko otok kakor gubica na morju, gubica, ki se ladja lahko spotakne ób njo, kakor se človek spotakne na preprogi; in ko je Cardon gledal nazaj, ni videl niti znamenja več o bregu, ki ga je bil malo prej zapustil.

Zdajci pa je Cardon zadržal dih, se krčevito prijel za ograjo in negibno obstal, z očmi uprtimi v pomarančast sij, ki

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani